

Образы А-1925/76

KATEORA

Bila je pomembna seja

Sredi novembra so se v domu družbenopolitičnih organizacij sestali; sekretariat OK ZSMS Maribor, člani predsedstva UK ZSMS Maribor in možje iz RK ZSMS, ki jih je vodil sekretar RK Zdene Mali. V razgovoru je sodeloval tudi predsednik komisije za vzgojo in izobraževanje pri ZSMJ Boris Mužević. Namen sestanka je bil, oceniti delo mladinske organizacije v občini in na Univerzi na področju vzgoje in izobraževanja ter poudariti aktualne naloge na področju vzgoje in izobraževanja v sedanjem političnem trenutku. Uvodna poročila so imeli: Franci Kržan, predsednik OK mladih v izobraževanju, Darko Koren, sekretar UK ZSMS, o problemih in izvajanju politike študentskega lista KATEDRA pa je spregovoril odgovorni urednik Mik Rebernik. Sekretar RK je v razpravi dal kratko oceno položaja v ZSMS v pokongresnem obdobju ter opozoril na nekatere probleme in naloge. Poudaril je, da so s kongresom in na njem sprejetimi usmeritvami postavili trdne temelje za nadaljnji razvoj odnosov med mladimi v naši samoupravni družbi. Politika, načrtana s kongresi ZSMS in ZSMJ se v največji meri tudi izvaja, vendar je še vedno čutiti odstopanja od smernic nadaljnega razvoja organizacije mladih. Ta odstopanja se najpogosteje pojavljajo v določenih družbenih strukturah in jih bo treba čimprej konkretizirati, saj zavirajo pot, ki je bila utrta že na 3. konferenci ZKJ.

Boris Mužević je poudaril, da se sodelovanje mladine na univerzi in mladine v delovnih organizacijah ne more kazati v obliki kakršnegakoli partnerstva, ampak se mora odražati v skupnih konkretiziranih programih dela. Poudaril je, da se aktivnost študentov odraža, ne samo na Univerzi, kjer je aktivnost pravzaprav pod potrebno ravni, temveč da velik del študentov aktivno dela v specializiranih organizacijah in v krajevni skupnosti. Treba pa je vsekakor povečati aktivnost študentov na Univerzi. Neaktivnost študentov je sicer splošen pojav, z njo se ukvarjajo skoraj vsi univerzitetni centri pri nas, vendar pa ima mariborska Univerza vsekakor prednost pred drugimi, saj je zelo mlada in mora izkoristiti vse prednosti, ki jih na tem področju ponuja sedanjí politični trenutek pri nas. Ko je govoril o kadrovske problematiki, je vsem, ki se ukvarjajo s kadrovske problemi, zastavil zanimivo vprašanje, ki v veliki meri odraža položaj v prejšnji skupnosti študentov; namreč: KJE SO DELEGATI S KONGRESA ZSMSI? Na kongresu ZSMS je bilo blizu štirideset delegatov študentov takratnih MVZ, sedaj pa o večini njih „ni duha ne sluha“.

Franci Kržan in Darko Koren sta govorila o dosedanjem delu in problemih, s katerimi se srečujeja OK mladih v izobraževanju in Univerzitetna konferenca ZSM Maribor.

Problemi torej vsekakor so. Nekateri zahtevajo čimprejšnjo rešitev (kadrovska problematika), drugi, čeprav nič manj pomembni, zahtevajo dolgoročneje reševanje (štipendiranje, gradnja študentskih in dijaških domov). Vendar pa je prav, da zapišemo tudi misel, ki jo je v uvodu poudaril Zdene Mali; namreč: še vedno se preveč posvečamo problemom okrog organizacije in reorganizacije mladinske organizacije, kar je sicer temelj in potreba, pri vsem tem pa preveč zapostavljamo vsebinske probleme, ki jih vsekakor ni malo.

Kratki posvet v domu družbenopolitičnih organizacij lahko brez dvoma ocenimo kot uspešen, slišati je bilo namreč še dosti drugih koristnih predlogov in misli. Upamo pa da od vsega ne bodo ostale samo besede.

Bojan Kovačič

KATEDRA

ŠTUDENTSKI LIST,

MARIBOR, 24. XI. 1975, letnik XVI, št. 4

Izdaja visokošolska konferenca zveze socialistične mladine na mariborskih visokošolskih zavodih

V. d. glavnega urednika: Marjan Vešnar

Odgovorni urednik: Mik Rebernik

UREDNIŠKI ODBOR: Drago Gumzej, Marjan Hanl (tehnični urednik), Lojze Klemenčič, Darko Koren, Bojan Kovačič, Drago Pišek, Taras Poljanec, Jani Siranko, Marija Šuta (sekretarka), Mario Vetric

Katedro sofinancirajo: Združenje visokošolskih zavodov Maribor, VK ZSM MVZ, Kulturna skupnost Slovenije in SO Maribor. Uredništvo in uprava Ob parku 5, 62000 Maribor, telefon 22-004, tekoči račun 51800-678-81846. Nenaročenih slik in rokopisov ne vračamo. Cena izvoda je 2,00 din (letna naročnina 25,00, za ustanove in podjetja 30,00 din). Tiska ČGP Mariborski tisk, Maribor.

Glasilo slušateljev SPŠ v Mariboru

Minuli ponedeljek so slušatelji srednje politične šole pri CK ZKS, dislocirani oddelk v Mariboru, izdali prvo številko svojega glasila pod imenom OKNO SPŠ. Dvainšestdeset mladih delavcev iz krajev severovzhodne Slovenije — Slovenske Bistrice, Ptuja, Murske Sobote, Raven na Koroškem, Maribora in od drugod — se je pred dobrim mesecem dni dogovorilo, da se bodo aktivno vključevali v družbenopolitično dogajanje tudi med šolanjem. Tako je v prvi številki ciklostiranega glasila, ki ga je finančno podprla Železarna z Raven na Koroškem, zajeto enomesečno delo v šoli: govor sekretarja komiteja MK ZKS Maribor Janeza Sterniše ob otvoritvi šole, spisek slušateljev in samoupravnih organov šole, seznam izvoljenih sekretariatov aktivov ZK, koledar akcij delavcev Jugoslavije ter zapis o udeležbi slušateljev srednje politične šole na protestnem zborovanju v Mariboru ob usmrtitvi petih španskih rodoljubov. Konec novembra je pričakovati že drugo številko OKNA SPŠ.

Filip Matko

Letošnja praviada je bila od 1. — 11. 1975 na Hvaru. Priredila jo je Pravna fakulteta iz Splita.

Novost letošnjega srečanja pravnikov vse Jugoslavije je bil kviz znanja iz naše preteklosti, vprašanja pa so segla tudi v leto 1974. Druga novost je bila kulturnozabavna prireditve, ki je prav tako spadala v tekmovalni del.

Ne gre brez tega, da se ne bi Mariborčani pohvalili — priborili smo si 1. mesto v šahu (naša neprekosljiva Anka Kremavc), 3. mesto v košarki za ženske ter 3. mesto v rokometu za moške. Pri kvizu se nismo posebno dobro odrezali, kulturnozabavni program pa je bil precej enoličen v primerjavi s nastopi drugih fakultet, ki so pripravile vse od folklornega, plesnega, recitatorskega in celo popevkarskega sporeda — „čudno“, da so bili študentje nad slednjim najbolj navdušeni. Vendar je komisija naš kulturni program — vseboval je samo pesmi ene izmed študentk VPŠ — dobro ocenila, pa tudi poslušalci niso bili povsem ravnodušni.

Vsaka tekma, vsak nastop je bil nova možnost za spoznavanje, konec vsake prireditve pa bučno skandiranje „bratstvo-jedinstvo“.

Maš

Volilna konferenca na VPŠ 13.11. 1975 ob 15. uri

Najprej standardno dviganje rok zaradi izvolitve delovnega predsedstva, zapisnikarja, verifikacijske in kandidacijske komisije — nihče se ni vzdržal in nihče ni bil proti.

Nato je lanska predsednica OO ZSM na VPŠ poročala o OO: najprej je pohvalila uspehe in nato navedla napake in slabe strani, med katerimi velja omeniti zlasti forumsko delo in neaktivnost študentov. Med komisijami so se najbolj odrezale materialno študijska in športna. Zanimiv je bil tudi referat o aktualnih nalogah študentov, v katerem je bilo med drugim povedano mnogo v prid predmetu Uvod v marksizem, da je preveč časa posvečenega ekonomskim predmetom (kar 15 % vseh predavanj), da bodo razbiti skupinski izpiti pripomogli k manjšemu osipu (71 %), kar pa bo po vsej verjetnosti podaljšalo študijsko dobo.

Slišali smo program kulturne komisije, edini izmed profesorjev, ki se je konference udeležil, je spregovoril o tripartitnem in delegatskem sistemu ter dodal najboljše želje za delo v prihodnje. Sekretar UK ni odkril nič novega, ko je kritiziral neelastičnost OO, očital forumsko delo in zaželel več povezave šolstva z gospodarstvom.

Še najbolj je bil zanimiv referat, v katerem so bile naštetje nujnosti, zaradi katerih bo VPŠ postala visoka šola. Pa lusto iure bo menda tudi zaivel.

Med konferenco se je zgodilo nekaj „tehničnih napak“, majhne neskladnosti v govorih posameznikov (morda se temu lahko reče nejasnosti zaradi nevednosti), ter neresnost nas študentov, kar smo pokazali s prisotnostjo (74 ali 51,3 %). In še droben občutek, da so pretiho zvenele besede, s katerimi je kolegica končala svoj referat: „Ne poskušajmo reševati problemov, rešiti jih moramo!“

Marija Šuta

Odstranimo grožnjo smrti

SVET LETA 1975: Medtem ko se ljudstvo Vietnama pogovarja o združitvi, ko se Zvezna republika Nemčija pogovarja o sodelovanju z Vzhodom in ko potekajo razgovori o sodelovanju med ZDA in SZ, ko vsa Španija pričakuje smrt diktatorja Franca, po svetu še vedno divja SMRT s svojo koso, ki je samo letos pokosila več kot 20.000 življenj. Njena žetev je bila najbolj bogata na Filipinih (13.000 žrtev), v Libanonu (6000 žrtev), v S. Irski (191), v Argentini (600); v Angoli v poldrugem letu več kot 10.000, v Čilu je fašistična hunta v prvih tednih vladavine pobila 30.000 ljudi...

... VČERAJ: Mrtvi so ležali na Golanski planoti, mogotci so organizirali zasebne vojske in jih potiskali na pot smrti. V Vietnamu je najbolj razvita država, ki sama sebe imenuje „kulturna družba“, preizkušala najmodernejše dosežke vojne tehnike, zelene barretke so dokazovale, da je nagon po ubijanju še vedno v človeku, na Irskem nerazumna vojska „prepričanj“ obuja spomine na vojne med islamom in krščanstvom, Baske požira kolo Francovega režima, v Čilu in Grčiji vojna hunta polni dnevnik smrti, v južnoafriški republiki peščica belcev nostalgичno obuja spomine na suženjstvo...

... PRED 30 LETI: SVOBODA! — krik, ki je zajel ves svet, ni ostal nikomur neznan. Vse ljudstvo matere zemlje je kriknilo in iz vseh ust se je zaslislala hvalnica življenju in moči — moči ljubezni do besede SVOBODA. Obupani jetniki, katerih meso je zoglenelo na električnih ograjah, katerih trupla so gnila ali gorela v ogromnih jarkih, katerih telesa so se v plinskih pečeh ali krematorijih spreminjala v prah, borci, katerih kri je pognojila polja in obarvala morja... vsi so dokazali, da niso umrli zaman. Bes živih je pometel z zemljine oble pošast smrti.

DANES PA, trideset let po osvoboditvi, danes, ko so napredne države stopile na pot socialistične izgradnje, danes še vedno divjajo nasledniki Hitlerja, Mussolinija, Franca... Še vihtijo bič smrti in grozijo svetu s svojo nesnago. Ta drhal se je zopet razrasla in dviguje svoj glas po Evropi, Ameriki, Afriki, Aziji... izpljunek človeškega gnusa, gnusa svobodnega človeka se plazi po tleh in zastruplja zemljo s svojim smrdom. In če velja zakon narave — da zmagajo močnejši — še danes, lahko s ponosom rečemo: zmagala bo SVOBODA, saj je dokazala, da je močnejša od smrti. In nihče ne bo več našim otrokom in otrokom širom sveta v zibelke polagal pečatov smrti.

KRVNIKOV KONEC, ŽAL NE NA GARROTI!

Prijetno je odjeknila vest, da je umrl diktator Francisco Franco.

S tem se zaključuje, tako vsaj upamo, obdobje fašizma v Španiji in se širi prostor za delovanje naprednih socialističnih sil na Pirenejskem polotoku.

Solidarni smo z naprednim španskim ljudstvom, ki ne želi samo formalne svobode, temveč resnične pravice do samoodločanja.

FRANCO JE MRTEV

ŽIVELA DEMOKRACIJA V ŠPANJI

ŽIVELA KOMUNISTIČNA PARTIJA ŠPANJE

Nova organiziranost Pedagoške akademije v stari zgradbi

Oktober smo se na PA Maribor na zborih študentje in delavci izrekli za novo samoupravno organiziranost šole. Ustanovili smo TOZD razredni pouk, TOZD predmetni pouk, in delovno skupnost skupne službe. V sklopu TOZD razredni pouk je tudi temeljna enota Celje, ki pa se bo po novi sistematizaciji in polni zasedbi delovnih mest lahko preoblikovala v samostojno TOZD. Te dni je steklo tudi delo statutarnih komisij TOZD, ki bosta vsaka za svojo organizacijo pripravili osnutek statuta za javno razpravo.

Kakšne prednosti prinaša nova organizacija? Že zaradi organiziranosti bi morala imeti prednost pred dosedanja organizacijo. Seveda pa sama organizacija ne bo prinesla izboljšav, če se zanje ne bomo zavestno trudili, tako študentje kot tudi delavci akademije. TOZD nam daje več objektivnih možnosti za neposredno sodelovanje pri samoupravnem odločanju. Pričakujemo tudi, da bodo TOZD doprinesle k boljšim družbenoekonomskim odnosom in k tesnejšemu sodelovanju delavcev, študentov in uporabnikov. Študentje bomo imeli možnost širšega sodelovanja in odločanja o vseh bistvenih dogodkih in problemih. Morali pa se bomo prav tako vključiti v obštudijsko delo, saj je to tudi naša dolžnost. Seveda pa se še vedno dogaja, da študentje gledamo preveč samo na osebne koristi in premalo na koristi širše družbene skupnosti. Z delovanjem v TOZD bomo imeli možnosti izraziti svoje mnenje, želje, pomisleke, vendar pa ne samo individualno zastavljenih, temveč tudi koristnih širšemu krogu študentov. V novi organizaciji želimo med drugim odpraviti tudi „večinski model glasovanja“, ki dostikrat ni upošteval vseh zamisli in delovnih interesov učiteljev in študentov.

Zakaj smo ustanovili TOZD razredni pouk ločeno od TOZD predmetni pouk? Glede na naravo pedagoškega dela v osnovni šoli je lahko študij razrednega pouka zaključena celota in so tudi učitelji na tej stopnji v osnovni šoli relativno samostojen profil. Po sedaj veljavnih zakonskih določilih je učitelj razrednega pouka predmetni učitelj razrednega pouka, učitelj predmetnega pouka pa predmetni učitelj določene študijske skupine.

Ti novi, boljši družbenoekonomski odnosi pa morajo pozitivno vplivati tudi na izboljšanje socialistične vzgoje. Vsi se moramo truditi za humane odnose za šoli, kar bo vplivalo tudi na kakovost vzgojnega dela.

Samo z uvedbo TOZD se poprečna študijska doba (ki je, kot vemo, na PA nenormalno dolga) ne bo skrajšala. Tega organizacija sama po sebi ne more prinesiti. Lahko pa vsi skupaj storimo še nekaj več. Potrebno je namreč, da v prvi vrsti izboljšamo notranje odnose na šoli. Vsi vemo, da obseg študijskega programa ne ustreza sedanjemu časovnemu razdobju študija. Že dalj časa ugotavljamo, da so programi prenatrpani, prenapeti in niso v skladju z dveltrem časovnim obdobjem študija. Potrebni so torej boljši programi, ki bodo usklajeni z obsegom in trajanjem študija. Pri reševanju najpomembnejših vprašanj na ravni TOZD ne bomo mogli zaobiti baze — množice študentov, ki je bila do sedaj bolj ali manj pasivni dejavnik vzgojnoizobraževalnega procesa.

Zgrešeno je namreč mnenje, da je dovolj, če upravljamo šolo samo v upravnih organih. To pomeni odtujevanje odločanja od baze — torej od študentov in delavcev. Če pa si hočemo zagotoviti sodelovanje, je potrebno pravočasno, temeljito obveščanje in seznanjanje z vsemi problemi, baza pa mora povedati svoje mnenje in pooblastiti delegate, da ga prenašajo v organe samoupravljanja. Baza mora namreč začutiti, da dejansko odloča ona in ne drugi v njenem imenu. Seveda bo tako socialistično samoupravljanje zahtevalo tudi širok krog sodelavcev, ki mora zajeti poslednjega študenta in delavca. To delo pa bo lahko v polni meri zaživelo na novi PA, saj nas sedaj v stari tare velika prostorska stiska. V novi stavbi bodo za naše delo resnično dobri pogoji, vendar pa se moramo truditi že sedaj, ko pa se bomo preselili, bomo začeto delo nadaljevali, izpopolnjevali in razširjali.

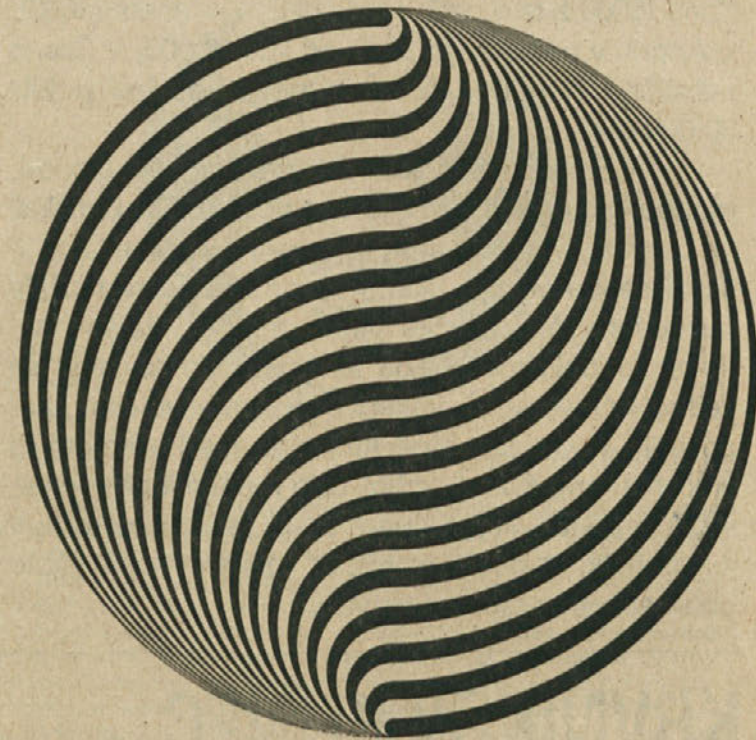
Priznati moramo, da sedanja organizacija usposabljanja učiteljev ni ustrežna. PA ni bila dovolj povezana z osnovno šolo in s predšolskimi vzgojnovarstvenimi ustanovami. Nujno je, da še bolj kot doslej omogoči mladim učiteljem izpopolnjevanje njihove poklicne podobe. Nadaljni razvoj učitelja lahko poteka ob delu in v obliki nadaljnega rednega študija in izpopolnjevanja. Ta hip mlad človek nima jasne poklicne razvojne perspektive. Zaradi tega je potrebna preobrazba sistema usposabljanja učiteljev.

Za rešitev tega problema smo v Mariboru izbrali izvirno pot. Rodila se je zamisel omogočiti hkrati strokovno usposabljanje in možnosti učiteljev

vega družbenega uveljavljanja. Zato smo nujno morali začeti povezovati učiteljev študij (zakoreninjen v pedagoški praksi) in mu ob boljšem delu odpreti tudi možnosti napredovanja. Za izpeljavo teh zamisli se je v Mariboru pričelo ustanavljanje centra pedagoških šol in delovnih organizacij. To je prva taka oblika v Jugoslaviji. Gre za to, da pravno, vsebinsko in organizacijsko uredimo tiste odnose, ki so potrebni pri kvalitetnem izobraževanju učiteljev. Seveda pa je naloga sodobnega učitelja, da pomaga mlademu človeku oblikovati vsestransko razvito osebnost.

Zaradi nove organiziranosti PA moramo reorganizirati tudi ZSMS na šoli. Do sedaj je na šoli obstajala ena osnovna organizacija ZSM, v bodoče pa bi vsaka TOZD imela svojo OO ZSM. Nadalje bi vsaka OO izvolila svojega predsednika in sekretarja. Na ravni osnovnih organizacij bi bile še koordinacijska konferenca s predsednikom in sekretarjem. Sestavljena bi iz tehle komisij: idejno-politična komisija, kadrovska komisija, komisija za socialna vprašanja, kulturna komisija, komisija za tisk in propagando in komisija za šport. Komisija za SLO bo delala v okviru idejno-politične komisije. Vsaka komisija bo imela svojega predsednika in dva referenta. Koordinacijska konferenca bo telo, ki bo usklajevalo delo obeh OO ZSM.

Jasna Arko

Delegatski sistem na srednji šoli

Delegatski sistem na gimnaziji pedagoške smeri v Mariboru je dokaj dobro razvit, saj imamo v najvišjem organu SVETA ŠOLE zraven profesorjev še tri dijake. Sporedno z njim dela v OO ZSMS predsedstvo, v katerem pa imamo ob profesorjih šest dijakov. V okviru predsedstva delujejo komisije (sedaj sta v delo vključeni samo komisija za mladinske ure in komisija za splošni ljudski odpor. Ostale komisije še ne delajo in se za vključitev v delo šele pripravljajo).

Ker so na šoli nekateri dijaki člani ZK, sta dva od njih delegata v sekretariatu osnovne organizacije ZK. Delegate volimo na konferencah OO ZSMS. Delegati so dolžni o določenem problemu najprej obvestiti predsedstvo, ki obvešča naprej. Sestanki so po potrebi ali enkrat na teden. Obveščanje je po zvočnikih, ali pa se obvesti mladinske predsednike, ki naprej obveščajo razredno skupnost.

Pripomoček za obveščanje so tudi razstavne vitrine, ki jih časovno smiselno in učinkovito urejuje skupina dijakov pod mentorstvom profesorice Tihomile Dobravčeve. V sklopu takšnega obveščanja se je pojavila težnja, da bi dobili prostor v vitrini pred pisarniškimimi prostori. Zaradi dobre lokacije bi bilo tako obveščanje primerneje in lažje. Že vrsto let se pogovarjamo, da bi izdali šolski bilten. Dogovorili smo se, da bo odslej izhajal dvakrat letno in bo poročal o polletnih dosežkih. Vendar še vedno niso uresničene želje v celoti, saj bi želeli bilten izdajati vsaj enkrat na mesec. Šele tako, pogosto izhajanje biltena bi nam omogočalo, da bi bili bolje seznanjeni s problemi osnovne organizacije na gimnaziji pedagoške smeri.

Zlatka in Melita

Reforma brez forme

Reforma je revolucija. Kratka in jedrnata definicija destruktivne sile, ki ruši vse prepreke, da bi pozneje postavila nove — morda boljše. Kot revolucijo moramo reformo gledati kompleksno, predvsem pa skozi odnose človeka do sočloveka ali delavca do sodelavca. Odnos človeka do sočloveka je obremenjen z njegovo vzgojo, z njegovim okoljem . . . z njegovim prepričanjem, ki si ga je ustvaril skozi prejšnje delo. Torej reforma ni le rušenje nekih imaginarnih okvirov, pač pa rušenje človekove notranjosti, rušenje njegovega „jaza“, ki je že preživel in ki ne more več najti smisla in potrebe po zdravem odnosu z drugimi „jazi“. Določena potreba, ki jo reforma mora uresničiti, pa je vezana in zgodovinsko pogojena pravz izboljšanjem medsebojnih odnosov — v širši in ožji okolici človekovega delovanja. Tako je reforma — revolucija, označena povsod, in zakaj ne bi mogla biti tudi v šolstvu?

UDARI IN — ČAKAJ

UDARI IN — ČAKAJ

V tržnem smislu bi lahko definirali potrebo po reformi takole: reforma je potrebna preusmeritev določenega delovanja glede na potrebe trga. Edina napaka pri tem je čas prebujanja te misli — na reformo se v tržnem smislu prične misliti šele takrat, ko trg delovne sile določenih kadrovskih profilov več ne sprejema, ali ko je trg z njimi prenasičen. V socialnem smislu pa bi lahko reformo pojmovali kot dokaz nezadovoljstva določene grupacije ljudi — študentov, ki ne vidijo več svoje perspektive zaradi motnega zapisa prosperitete njihove eksistence. Študentje so v vseh stoletjih bili gibalno družbenega napredka zaradi ogromnega obsega absorbiranega in neizkoriščenega znanja in zaradi stranskega in nepomembnega položaja. V nobeni državi sveta študentje niso aktivno vključeni v materialno proizvodnjo niti v centre družbenega odločanja, čeprav je njihov potencial — znanje, mladost in veselje do dela — ogromen in njihova inventivna moč raste. Zaradi te neizkoriščenosti se je v njihovih glavah vedno kopičila grožnja proti režimu, ki jim je nudil znanje in ki tega znanja ni pravočasno in pravilno izkoriščal. Njihove pesti so se aktivno udeležile vseh revolucij na svetu, bili so organizator demonstracij, stavek in pobudniki družbenih sprememb. Njihove pesti pa so se po določeni zakonitosti — kako boš spremenjal brez pravice odločanja — vedno znova povesele in zapadle v nostalgijo. Zaradi tega so študentje kot leglo levičarskega gibanja vedno in povsod nezadovoljni. Vsak boj mora imeti določen izid — vendar nikakor vedno poraz!

SEDANJE ZAHTEVE

Tudi naša republika pri študentskem gibanju ni izjema. Že pred II. svetovno vojno so bili študentski klubi iniciatorji naprednih idej, s katerimi so prosvetljevali okolje in zaradi katerih so morali okusiti vso strupečnost takratnega režima. Med vojno in po njej so se določene zahteve — pred-

vsem širše družbene — uresničile, vendar revolucionarni duh v jugoslovanskih študentih ni zamrl. Preusmeril se je v posodabljanje učnih režimov in v iskanje nove vloge v družbeni skupnosti. Učnih režimov do sedaj niso kdovekaj posodobili, pa tudi vloga študentov v družbi je še vedno nedefinirana. Njihove zahteve po posodobitvi učnih programov so še sedaj aktualne: odpraviti razvlečenost pedagoškega procesa, nakopičenost izpitov, spremeniti zaostalo in nizkoproduktivno visokošolsko izobraževanje, ki je ločeno od gospodarstva in ostale družbene skupnosti . . . njihove zahteve so aktualne in uresničitev bi ne koristila le študentom, pač pa celotni družbi. V tem pa je tudi jedro nesporazuma — zakaj „ne“, če bi bil „ja“ koristen?

Reforma pedagoškega procesa ne sme temeljiti na zapisu trenutnega stanja, saj bi bila potem uporabljiva le za kratek čas, to pa je lahko le želja lagodnežev, ki ne marajo korenitih sprememb.

KAKO NAPREJ

Za reformo visokošolskega študija moramo pazljivo prisluhniti uskladitvi energije (študij — študent), materije (znanje) in informacije (oblike, vrste). Usklajevati pa bo treba tudi možnosti za posodabljanje, ki so tehnične (možnost uvedbe sodobnih metod), ekonomske (upravičenost gospodarnosti celotnega postopka) in družbene (zahteve, želje, družbeni moment, prodor novih idej . . .), povečati bo treba obveznosti profesorjev in omejiti njihove postranske vire zaslužkov . . . Najbolj rigorozna zahteva pa je verjetno zahteva po odpravi rutine in uveljavitvi bolj pedagoškega pristopa.

Vsak študent mora pred vpisom na univerzo dobiti določen minimum družbenega znanja, kar pa zahteva postopno reformo od vrtcev in osnovne šole naprej, ne pa reformo za vsako ceno in najprej na visokih šolah.

Največji problem pa je v naši družbi predstavljalo vprašanje — kakšnega strokovnjaka želimo? Ali ozkega specialista ali široko razgledanega družbenopolitičnega delavca, ki bo svojo strokovnost pričel izpopolnjevati šele v praksi. Obe obliki profila strokovnjaka sta deficitarni — prvo zaradi svoje ozke specializiranosti, ki je v samoupravni socialistični družbi ne potrebujemo in ne moremo imeti, saj jo negira sam sistem, druga oblika strokovnjaka — široko razgledanega in nedokončanega strokovnjaka pa prinaša podjetju samo izgubo, saj je „inovativni“ čas pri uvajanju takega strokovnjaka zelo dolg in marsikdaj neučinkovit, ker v delovnih organizacijah ni posebnih kadrov za uvajanje takih „širokih“ razgledancev. Dilema, ki se je vlekla lep čas in ki se vleče še venomer, ni rešena. Ta nezmožnost rešitve po administrativni liniji pa bi lahko bila osnova za reformo, ki bi imela svoj temelj v zahtevah prakse in ki bi bila za prakso uporabna. Zakaj ne bi npr. izobraževali mladine na srednjih šolah s široko družbenopolitično zastavljenimi programi, ki bi se poglobljali na višjih šolah, medtem ko bi druga stopnja študija rabila za ozko specializacijo? Tako ne bi trpela ne družbena in ne strokovna izobrazba strokovnjakov — novincev v praksi. V šolah pa bi odpadla potreba po dopolnilnem izobraževanju pripravnikov v praksi in potreba po ozki specializaciji diplomantov.

ZAVIRALNI DEJAVNIKI

Zaviralni dejavniki hitrega napredka so nepoznavanje naprednega in zahtevanega razvoja na političnem, ekonomskem, socialnem, psihološkem . . . področju, najvažnejša neskladja pa se pokažejo (Philip Coombs) pri:

- razkorak med povpraševanjem in možnostmi v izobraževanju,
- neravnovesje med družbenim proizvodom in povpraševanjem po delovni sili v gospodarstvu,
- neprimernost vsebine izobraževanja glede na dejanske potrebe izobraževanja in družbe,
- anahronizem v učnih kadrih in načinu upravljanja v izobraževalnem sistemu,
- razkorak med zahtevami po sredstvih za izobraževanje in med obstoječimi sredstvi.

Pri nas bi te dejavnike lahko razširili in jih tudi družbenopolitično ovrednotili, vendar si lahko priznamo, da v osnovi držijo prav vsi in da naša praksa nobenega ne negira.

Najbolj zaviralen dejavnik pa je prav gotovo prepričanje, da je treba študente voditi in vzgajati, držati nad njimi roko „vsemogočnega“. To prepričanje, ki ga je zelo težko dokazati, občuti vsak študent, ki želi nekaj napraviti sam — zunaj obveznih okvirov — pa najsi bo to v učnem procesu ali na raziskovalnem področju, posebej neprijeten pa je ta občutek pri samoupravljanju, ki je v bistvu še vedno participacija ali oblika soudeležbe pri reševanju parcialnih vprašanj. Pri odločilnih vprašanjih — ali za odločilna vprašanja, ki so življenjskega pomena za neko šolo, pa smo premalo „kvalificirani“, čeprav je jasno, da so študentje mladinci s srednješolsko izobrazbo, kakršna je v naši praksi „povprečje“ vodilnega kadra.

Za konec pisanja o reformi, ki se ne more nikoli izteči, saj je živ mehanizem vsake družbe, še vprašanje: ali smo sedaj, v tem trenutku (in še vedno!) hominidne opice, s katerimi lahko vsakdo dela poskuse, ali pa smo ljudje, intelektualci, ki morajo in morajo odločati sami o sebi in o svojem delu? Dokazali smo namreč da se o spremembah nas, študente, le obvesti in potem (naknadno) pritegne k sodelovanju, ne pa da se pri reformah izhaja iz naših zahtev in naših potreb.

Poskrbite za nas

Srečal sem Igorja, s katerim sem lansko leto skupaj stanoval v študentskem domu. Letos sva oba brez stanovanja in oba še ne veva, kam se bova dala. Edina možnost, ki nama ostaja, je, da si poiščeva študentsko sobo pri privatniku. Kupila sva Večer, kjer je vse polno naslovov privatnih sob. Lov na sobo se je pričel. Ponudba velika, povpraševanje še večje.

Sprejem več študentov v opremljeno sobo in kuhinjo. Naslov vabljiv in oglasiva se. Gospodinja se topi od osladnosti. Ja, ja, šele šest jih je notri. Za dva bo že še prostora. Kar oglejta si. Res prijetna prostora, vendar če bi bili nastanjeni štirje, pa bi bilo gibanje že omejeno. 300 dinarjev bi odštela in 8 stiskačev bi tako prebrilo leto. Pa so se nama fantje zasmilili in že sva iskala drugi naslov. Premerjajo naju od nog do glave, kakor da bi bila... pa naj bo, samo da čimprej prideva do svojega mirnega kotička. Pokažejo nama lepo, prijetno sobico s centralno kurjavo, z dvema lepima posteljama in stilnim pohištvo, kratka odlično. Še odličnejša cena: 1200 dinarjev bi odštela in ves mesec bi morala škrtati s hrano, pri kateri pa že lansko leto nisva hotela biti varčna. Hrana je zdrava.

Sva pred popolnoma neopremljeno sobo. Samo stara postelja samotari v pustem prostoru. Starodavne peči, ki po vsej verjetnosti odlično greje, ne štejem. Ja, malo jo bosta prepleskala, za kurjavo si kupita premog in drva, dodatne postelje pa vama tudi ne bo pretežko dobiti, se bosta že znašla. Plačata po 400 din, seveda elektriko posebej, imata lastni števec, obiski pa so vama dovoljeni. Ni tako drago.

Enostavna računica naju ponovno postavi na cesto. Preveč! Iskanje sobe ni lahka stvar. Pomalem že obupujeva. Na železniški postaji srečava Miho. Dobil je sobo pri nekem zdravniku. 100 dinarjev plačuje kar tako, zaradi lepšega, da se mu ne zdi, da ima vse zastoj oziroma da berači. Poleg tega pa mu dobra gospodinja vsako jutro pripravi topel zajtrk. Kakor doma. Srečnež. Kaj vse bi storil, da bi bili vsi ljudje taki. Tako pa se vsi

lotijo študenta z druge strani. Ker je študent, ima denar, saj lahko študira. Izkoriščanje na vsakem koraku. Udari po njem, bo že kakol

Več kot 300 študentov iz raznih krajev Slovenije je bilo po obravnavanju prošenj za sprejem v študentske domove, zavrženih. Čez 1500 študentov pa živi v podnajemniških sobah, kjer so nam življenjske razmere in pogoji poznani. Vse to pomeni, da je treba na tem za študente najbolj perečem področju resnično nekaj čimprej ukreniti. Tega pa ni moč popraviti zgolj z besedami, temveč z dejanji.

Znano nam je, da bodo gradili novo študentsko naselje v Mariboru z več kot 1000 ležišči. Prvi stolpič tega naselja bi moral biti postavljen že lani, vendar so gradnjo prestavili v leto 1976. Do leta 1980 pa imamo obljubljenih 1000 stanovanj. Vsako leto 250. Ob vsem tem pa ne smemo pozabiti, da bo do takrat v Mariboru že 8000 do 10.000 študentov, kar pomeni, da jih bo 1600 stanovalo v študentskih domovih, drugi pa bodo ponovno primorani, tako kot sva to delala midva, iskati sobe pri oderuških privatnikih. Seveda so med njimi tudi takšni, ki razumejo te študentske probleme in jih skušajo po svojih močeh omiliti. Škoda je le, da je take ljudi moč prešteti na prste.

Občani Maribora se bodo morali zavedati, da je njihovo mesto postalo univerzitetno mesto, da je tudi od njih odvisno realiziranje zakona o visokem šolstvu, ki govori o tem, da naj vsak kar najhitreje diplomira. Uspešnost študija in osip pa sta neposredno povezana s problemom stanovanj. Zato bo potrebno, da vsi, ki imajo proste prostore za prebivanje, omogočijo študentom, da jih zasedejo, za realno ceno stroškov. Pri tem ni treba iskati dobičkov. Zavedati se je namreč treba, da bodo bodoči diplomanti strokovnjaki in samoupravljalci, ki jih bo dala Univerza v Mariboru, znali ceniti tovrstno dobrohotnost, in jo bodo v vseh oblikah povrnil.

Upam, da se bo torej takoj pristopilo k reševanju tega problema, do takrat pa bova midva z Igorjem sigurno našla svoj prostorček.

Darko Koren

Komuniciranje v stiski

Med zanimive prireditve tedna Komunist v Mariboru bi lahko prišteli tudi posvetovanje o komuniciranju v visokem šolstvu, ki je bilo v domu družbenopolitičnih organizacij 5. novembra. Posvetovanje je bilo razdeljeno na štiri tematska področja: komuniciranje znotraj vzgojnoizobraževalnega procesa, vloge, pomen in problematika komunikacijskih medijev v visokem šolstvu, delegatsko komuniciranje in informiranje ter komuniciranje visokega šolstva z gospodarstvom in širšo družbeno skupnostjo. Posvetovanje je bilo v prijetnem vzdušju in organizator, študentski list Katedra, je lahko ugotovil le to, da za posamezne teme referenti niso bili preveč ogreti in da zaradi tega njihovi prispevki niso izzvali plodne diskusije. Razprave je bilo na posvetovanju bolj malo. Posvetovanje tako ni prispevalo h kristalizaciji idej, pač pa je le osvetlilo problematiko komuniciranja, tega življenjsko pomembnega dejavnika za razvoj bolj kakovostnih samoupravnih odnosov. Najbolj sufcitarno področje in poleg tega tudi najbolj zanimivo je bilo komuniciranje znotraj vzgojnoizobraževalnega procesa, medtem ko so bile ostale teme predstavljene informacijsko in delno površno.

PRAKSA JE POKAZALA

Prvi referent dr. France Veg je osvetlil krizo komuniciranja, ki mora zlomiti tradicionalne okvire in se kakovostno prilagoditi novim samoupravnim odnosom na šolah, tako da visokošolski zavodi ne razvijajo le komuniciranja znotraj študijskega procesa, pač pa navežejo tudi stik z družbeno prakso. V vihri aktivizma smo razvili komuniciranje med družbenimi institucijami in med nivoji samoupravnega odločanja, pozabili pa smo na razvijanje tehnične komuniciranja znotraj temeljnih samoupravnih zdruzb, kot so npr. delegacije. Na osnovi raziskav je dr. France Veg posredoval zelo prepričljivo sliko kritičnih problemov razvoja komuniciranja. Poudaril je predvsem:

— prvi problem je moč najti že pri ustvarjanju stikov med delegatsko bazo in delegacijo. Ta stik ni razvit v dovoljni meri, medtem ko so raziskave pokazale, da celo člani delegacij ne prihajajo redno (ali pa sploh ne) na sestanke delegacij;

— baza ni dovolj informirana o procesih delovanja na občinski in republiški ravni: ves delegatski sistem bi moral dobiti karakteristiko sistema za družbenopolitično izobraževanje in gojenje politične kulture. Pri tem pa je referent pozabil tudi na odgovornost samoupravnih skupnosti do dajanja informacij (ustreznih), in s tem vzgajanja širše družbene skupnosti;

— velik problem predstavlja motiviranost samoupravljalcev — v tem pomenu motiviranost z obsegom pravic za odločanje npr. na občinski ravni. Kompetence je počasi prehajajo iz birokratskih rok v roke samoupravljalcev. Zbori občanov ne smejo biti le možnost informiranja širše delegatske baze, pač pa tudi osnova za doseganje soglasja — npr. na javnih razpravah, o metodologiji reševanja temeljnih problemov in občinskih mejah;

— usklajevanje interesov je neučinkovito, saj se pojavljajo skupine, ki vidijo le lastne interese. Treba je razumeti in sprejeti širše družbene cilje in potrebe in ugotoviti, na kak način želi družba te cilje ustvariti v imenu delovnih ljudi. Za učinkovitejšo usklajevanje interesov moramo projektivno osvetljevati javno in z jasno formulacijo problemov.

Delegatski sistem, ki je zgodovinsko edinstven, mora temeljiti na multilogu družbe, pri tem pa je treba poiskati in natančno določiti vlogo družbenopolitičnih organizacij in družbenopolitičnih zborov, ki še niso našli svojega pravega družbenega smisla in funkcije. Komunikacijski sistemi, ki so po pravilu hierarhični v vseh družbenih skupnostih, morajo to pravilo pri nas negirati in omogočiti sporazumno delovanje med samoupravljalci na vseh ravneh po načelu enakosti.

Mnogo manj je v svojem referatu izhajal iz prakse Vili Pšenični, ki je predstavil sliko položaja delegatskega komuniciranja in informiranja v ZSMS, kakršno bi naj bilo. Poudaril je ugotovitev, da brez učinkovitega informiranja ne moremo priti do samoupravljanja, da mora mlad novinar biti tudi družbenopolitični delavec, da so informacije predpogoj za

učinkovito dejavnost ZSMS, da ne znamo pravilno izkoristiti sredstev javnega obveščanja s katerimi mladi razpolagamo... da smo skratka tam, kjer smo, in da ne delamo tega, kar bi morali. Načelno se seveda vsi strinjamo z njegovimi ugotovitvami, pri tem pa ne moremo pozabiti na vlogo organizatorja in iniciatorja, ki bi jo naj ZSMS med mladimi prevzemala povsod. Neizpolnjevanje te naloge pa pogoljuje verjetno tudi njegove ugotovitve.

KJE JE KAKOVOST

Mnogi udeleženci posvetovanja je najbolj razburkalo razmišljanje profesorskega teama z VEKS. Profesorji Matjaž Mulej, Stefan Kajzer in Franjo Vizjak so obdelali problematiko komuniciranja znotraj vzgojnoizobraževalnega procesa — kot zainteresirani laiki, vendar zelo strokovno. Vsi so probleme, na katere so naleteli v lastni praksi, že pričeli odpravljati. Izhajali so iz ugotovitev:

— na pedagoški proces gledamo preveč tradicionalno. Objekt tega procesa mora postati znanje, medtem ko se študent in učitelj v tem procesu le dopolnjujeta, kvaliteta tega dopolnjevanja pa se vidi na izpitu, ki mora predstavljati poleg kontrole znanja tudi kontrolo procesa;

— objekt je znanje — potrebna je transformacija znanja pri obeh subjektih pedagoškega procesa, kar pa pomeni le skupno reševanje problemov (iz študijske snovi);

— komuniciranje ne sme in ne more biti le enosmerno.

Te ugotovitve so nadalje povezali z motiviranjem partnerjev v pedagoškem procesu:

— pedagoški delavec je motiviran znotraj meja sistema, v katerem dela. Ta sistem pa je zelo tog, saj ne upošteva kvalitete pedagoškega dela. Tako je sedaj dohodek pedagoškega delavca razdeljen na redni dohodek, ki je sestavljen iz vrednotenja znanstvenega, družbenopolitičnega in pedagoškega dela, in na dopolnilni dohodek, ki ga sestavljajo kvantifikacijski pokazatelji o pristopu k izpitu, o predavateljskih urah in morda še o številu študijskih skupin. Poleg teh pomanjkljivosti pa se pojavlja in že dolgo obstaja tendenca individualnega raziskovalnega dela profesorjev, stanovska konkurenca (vpliva na odtujevanje informacij), parcialni pristopi v pedagoških procesih in s tem transfer parcialnih informacij. Pri pedagoškem delu pa ne more obstajati transfer pač pa transformacija informacij;

— tudi pri študentih zasledimo individualizem pri preučevanju študijske snovi, ki bi ga morda lahko odpravili z:

1. možnostjo aktivne udeležbe v procesu komuniciranja,
2. možnostjo sprejemanja izkušenj iz prakse,
3. z novim sistemom ocenjevanja, ki bi ocenjeval znanja in sposobnosti, ne pa obseg hranjenja in retransfera parcialnih informacij,
4. s humanizacijo v študijskem pristopu.

Čeprav so v prvem delu nakazovanja problematike posodabljanja pedagoškega procesa člani teama nakazali potrebo po humanizaciji odnosov v pedagoškem procesu, so se zabili v preozke okvire pri nakazovanju problemov motiviranja pedagoških delavcev. Pedagoški delavci niso motivirani le materialno, pač pa tudi moralno, pri tem pa ne moremo izpustiti prvine socialistične zavesti posameznika. V kolikšni meri pa družba daje moralno in politično priznanje, je seveda drug problem.

Zanimiva skupina je potem dala še nekaj smernic iz izboljšanja pedagoškega procesa — npr.: več seminarjev z aktivno razpravo, več samostojnega raziskovalnega dela, povezovanje s prakso in teamsko delo med pedagožci in študenti... in na koncu ugotovila, da bomo te futurološke zahteve lahko uresničili le z boljšo kadrovsko zasedbo šol.

LJUBLJANSKI PROBLEMI

S študentskega ljubljanskega radia se nam je tokrat oglasil Miran Čupkovič, ki je zelo samokritično orisal pomanjkljivosti delovanja komunikacijskih povezav v študentskem sa-

Smisel prihodnosti

moupravljanju. Informacije potekajo vse enosmerno (od UK navzdol), delegati zastopajo svoje mnenje in zaradi tega ni težko ugotoviti, ali imajo sploh stik z bazo, v borbi za funkcioniranje delegatskega sistema morajo postati komunisti glavni akterji, prav tako pa je treba urediti položaj Radia Student in študentskega časopisa Tribuna — oboje mora bolj aktivno in ažurno spremljati problematiko študentske populacije, vzgajati pri tem mlade samoupravljajce, jih informirati . . . za to pa je treba zagotoviti določena sredstva, da bosta ta dva medija lahko v zadovoljivi meri opravljala svoje poslanstvo.

O problematiki komuniciranja na fakultetah . . . in znotraj njih je spregovoril še vodja Centra za razvoj Univerze Edo Mihevc, ki je opozoril predvsem na dvomljivost možnosti sprejemanja novih reformatorskih metod za posodabljanje učnih metod — seveda ob sedanjih (nezainteresirani, pasivni — vse je mišljeno le delno!) študentski populaciji. Pri svojem razpravljanju izhaja iz domneve da se vse spreminja (svet se menja . . .), da to vse pomeni v širši družbeni skupnosti le kanček za zidovi visokošolskih zavodov. Povečati bo treba naloge kontrolnih organov in zaostri odgovornost reformatorjev šolstva — premalo izhajajo iz potreb in zahtev prakse.

ŠOLA — GOSPODARSTVO

V tem družbenem trenutku je povezava med šolo in gospodarstvom verjetno najbolj poudarjena zahteva in bistvo vse reforme (če odštetjemo kvaliteto študijskih procesov) in zaradi tega smo s tega področja pričakovali tudi najbolj burno razpravo. Pričakovali — a ne dočakali. Ivan Herga, ki je razložil komuniciranje v OZD in orisal naloge tovarniških glasil, je poudaril zahtevo po povezovanju tovarniških glasil tudi navzven — in med drugim tudi s študentskimi glasili. Prvi koraki so na tem področju že storjeni, saj so se tovarniška glasila povezala s študentskim listom Katedra — to, doslej deklarativno povezavo pa bo treba poglobiti in ažurirati. Kot strokovnjak iz prakse pa nas je opozoril tudi na to, da v študentskih glasilih pogreša problematiko študentov ob delu. Tudi to področje bomo morali pokriti!

K tej tematiki je svoje misli prispeval tudi Igor Pavlin iz Centra za razvoj univerze iz Ljubljane ki pa se je dotaknil predvsem problemov usklajevanja učnih programov s širšo družbeno skupnostjo. Po njegovem mnenju so subjekti visokega šolstva tudi subjekti širše družbene skupnosti in zato ne moremo več dovoljevati stereotipa: znanje — uporabniki. Znano je, da razdelitev učnih programov ne vpliva na mesto zaposlitve v praksi, in je zaradi tega sploh vprašljivo, ali praksa ve, kaj vsebujejo učni programi. Torej — kaj je tisto, po čemer se ravna sestavljalci učnih programov in — ali bo „to“ (verjetno subjektivizem predpostavk) še vnaprej prevladovalo? Igor Pavlin je orisal še problematiko „buržujskih“ šol, hierarhijo šol glede na čas obstoja, socialno strukturo študentov . . .

Med razpravljalci se je oglasila še Breda Filo iz Univerzitetne knjižnice v Mariboru in povedala, da mora univerza vzgajati študente tudi na področju uporabljanja informacij (virov informacij), saj bo le pravilna usposobljenost študentov omogočila kvalitativen dvig pedagoških procesov in povečala absorbirani obseg znanja študentov.

S tem bi lahko dejali, da smo na kratko izčrpali problematiko posvetovanja o komuniciranju v visokem šolstvu, nikakor pa ne moremo reči, da smo izčrpali to problematiko nasploh. Dotaknili smo se posameznih kritičnih točk, poskušali orisati sedanje stanje . . . stvar vseh nas pa je sedaj v našem prepričanju (ali privzgojitvi tega prepričanja), da napake res so in da jih je treba odpraviti. Le lenobežni in družbenopolitično neaktivni člani naše stanovske strukture so lahko zadovoljni s tem, kar imajo — to pa je tragika njihovega obstoja.

marjan vešnar

Današnja univerza je sestavljena iz dveh bistveno različnih struktur glede na njihov položaj v delu, s katerim se ukvarjajo, kakor tudi iz tega izhajajočim odnosom nasproti univerzi. Profesorji in drugo administrativno tehnično osebje snujejo svojo eksistenco praktično na obstoju univerze. To pomeni, da brez univerze tudi oni sami ne obstajajo, pa so zaradi tega za njen obstoj tem bolj življenjsko zainteresirani. Zainteresirani so toliko, da se sami istovetijo z univerzo. Pri tem ne gre toliko za psihološko istovetenje, ampak je to produkt njihovega družbenega položaja, položaja v sistemu izobraževanja nasploh. Do študentov se obnašajo kot npr. avtorji do svojega dela. Profesorji so subjekti formiranja, izobraževanja študenta, so aktivni faktor v procesu izobraževanja.

Študent je na tradicionalni univerzi pasiven faktor — objekt izobraževalnega procesa. V izobraževalnem procesu pravzaprav sodeluje samo toliko, da se od nekoga (profesorja) nekaj nauči. Če se ukvarja s samostojnim delom, ostane to delo družbeno neovrednoteno, da ne govorimo o kakršnikoli konkretni uporabi v praksi. Svoje morebitne raziskave bo lahko konkretno uporabil šele čez nekaj let na svojem delovnem mestu (seveda če bo ustrezno mesto dobil). Določene ugodnosti, ki jih ima, mu daje družba na kredit (študentske). Študent prinese na univerzo samo znanje, ki ga je dobil na prejšnjih stopnjah svojega izobraževanja. Ko odhaja z univerze, vidimo v njem formiranega strokovnjaka z diplomo. V resnici pa je samo potencialni strokovnjak, saj mora teoretično znanje potrditi še v praksi.

Študent se mora izogniti temu, da se mariborska univerza tudi vsaj približa konzervativni tradicionalni univerzi, saj to lahko koristi samo njemu samemu in njegovemu obnašanju kasneje na delovnem mestu. Tudi za družbo je potrebno in koristno, da se študentje vključujejo v aktivno znanstvenoraziskovalno delo. Družba tako dobiva z ene strani več činiteljev raziskovalnega procesa, z druge strani pa strokovnjake, ki se skozi obdobje praktizacije teoretičnega znanja lažje vključujejo v proizvodilno prakso.

Študentje s svojim sodelovanjem v znanstvenoraziskovalnem delu prerastejo sicer ne docela podrejeni položaj na univerzi. S tem se potrjujejo, dokazujejo sebi in družbi svojo pozitivno naravnost, univerzi in njenim dosedanjim subjektom izobraževalnega procesa pa svojo znanstveno izobrazbo.

S tem se menja študentov družbeni in politični tretman, njegov položaj v družbi in na univerzi. Z ene strani je tako dokazal, da zasluži vse ugodnosti pri študiju, ki mu jih družba daje, pō drugi strani pa je to še en dokaz, da je študent lahko in mora biti enakopraven činitelj učnega procesa na univerzi (čeprav je slednje pravno regulirano v zakonu o visokem šolstvu). Seveda je ukvarjanje z znanstvenoraziskovalnim delom mogoče le takrat, če na določeni višji ali visoki šoli obstajajo pogoji zanj, in če to delo na določeni univerzitetni ustanovi že dalj časa traja. Študent mora imeti lastni interes, da se vključi v znanstvenoraziskovalno delo, saj to lahko koristi le njemu samemu. To dolžnost mu pravzaprav nalaga že zakon o visokem šolstvu, saj mora po njem biti na univerzi znanstvenoraziskovalno delo eden od temeljnih činiteljev programske zasnovanosti študija, vse to pa je konkretizirano v učnih programih, študijskih načrtih in statutih posameznih visokošolskih ustanov.

Vključevanje študenta v znanstveno raziskovalno delo je ena od predpostavk odtujevanja napredne, samoupravne univerze, kakršna je ali naj bi bila v Mariboru, od tradicionalne klasične univerze, kakršnih je še precej tudi v naši družbi, in ki se omejujejo samo na svojo klasično izobraževalno funkcijo. Znanstvenoraziskovalno delo, predvsem pa obstoj znanstvenoraziskovalnih institutov in teamov na posameznih šolah in njihova aktivnost, pa ukinja klasično univerzo ter postavlja univerzo v praktičen, proizvodilni odnos nasproti družbi. Samo sodelovanje študentov pa seveda še bolj poudarja ta pozitivni odnos.

Dosedanje različne znanstvene raziskave so odlični pokazatelji pōmembnosti poudarjenega uvajanja znanstvenoraziskovalnega dela med študente. Analize največkrat pokažejo tole:

Profesor univerze bo upravičeno trdil za študenta, ki je z odličnim uspehom v rednem roku končal študij, da je to dober človek in strokovnjak in da se bo hitro znašel na delovnem mestu. Strokovnjaki iz gospodarstva ali javnih služb bodo o takšnem študentu menili, da res zelo dobro pozna teorijo iz učbenikov, vendar še marsičesa ne ve in se težko in počasi znajde v praksi. Tako se, recimo, pravnik težko znajde v sodni praksi ali v gospodarstvu, ekonomist v knjigovodstvu, v banki, v operativni, v OZD in podobno. Ta dejstva se kažejo konkretno skozi prakso, izhajajo pa največkrat iz tradicionalne usmerjenosti študija na univerzi.

Mlada mariborska univerza je do svojega rojstva prehodila trnovo pot, ki se precej razlikuje od razvojne poti drugih univerz v naši državi. Upamo, da ne bo brez vzroka nosila naziv napredna, sodobna, samoupravna socialistična univerza, katere temelj je pravzaprav združeno delo, iz katerega se je rodila. Združeno delo ji daje pri delovanju vso podporo, univerza pa se mora združenemu delu oddolžiti predvsem z dobrimi strokovnjaki. Dobre strokovnjake bo gospodarstvo dobilo tudi na temeljni način vzgajanja mladega človeka na univerzi — celotna univerza, in še posebej vsaka posamezna univerzitetna institucija, se mora dosledno posvetiti znanstvenoraziskovalnemu delu med študenti. Seveda je treba poudariti, da to ni trenutna zmožnost, temveč je dolgoročni problem in projekt, ki pa se bo brez dvoma ustrezno obrestoval.

Dve leti je minilo, kar je v Čilu vojaška hunta zrušila zakonito vlado Salvadora Allendeja in prekinila revolucionarni razvoj Čila. Notranji gospodarski položaj v Čilu je izredno kritičen. Vojaška vlada, nesposobna voditi državo, mora uporabljati najbolj gnusno politično sredstvo — teror in število političnih zapornikov oziroma vojnih ujetnikov narašča. Letna stopnja inflacije znaša 680 % in se še nenehno veča, stopnja nezaposelnosti je okrog 10 %, kupna moč prebivalstva pa se je zmanjšala za 40 %.

Režim je z novo „agrarno reformo“ odvzel kmetom zemljo, proizvajalna sredstva so vrnila zasebnim lastnikom, prav tako tudi okrog 250 družb, ki so bile za časa Allendeja nacionalizirane.

Vojaški prevrat 11. septembra 1973, ki je ustoličil fašistično diktaturo, je zbrisal tudi vse pridobitve in kulturno dediščino, ki so jo nakopičile čilske univerze v več kot pol stoletja njihovega obstoja.

BITKA ZA DEMOKRATIZACIJO ČILSKIH UNIVERZ

V šestdesetih letih se je v Čilu odvijala velika borba za demokratičnejšo družbo; zajela je tudi visoko šolstvo, znotraj katerega so se vodile hude bitke za preobrazbo starih struktur, katerih sestava in cilji so bili izraz stare, napol fevdalne družbe. Profesionalizirana univerza, nasičena z lažnim akademizmom, ki je služil interesom buržuazije, ni več ustrezala hotenjem velike večine prebivalstva.

Reforma univerze, ki je nosila karakteristike revolucionarnega procesa, je ovrgla stari idealistični koncept univerze in postavila shemo novih akademskih načel ter zahtevala enakopravno sodelovanje celotne univerzitetne skupnosti — študentov, profesorjev, uslužbencev — pri kreiranju in kontroli univerzitetne politike. Uveljavila je načelo tesne povezanosti visokega šolstva z nacionalnimi problemi ter ekonomskim in socialnim razvojem Čila in upoštevala dejstvo, da je mogoče preobraziti izobraževanje in visoko šolstvo le skozi preobrazbo družbe. Reformne zahteve so pretresle univerze po vsej državi, mobilizirale široke množice ljudi in končno našle svojo formalno pravno potrditev v univerzitetnem statutu in zakonu ob koncu šestdesetih let.

Proces demokratizacije in reforme univerze pa je dobil svojo pravo podlago in podporo šele v letu 1970, ko je prišla na oblast koalicija levih strank in je bil za predsednika vlade Narodne enotnosti (Unidad Popular) izvoljen Salvador Allende.

ALLENDEJEVA REFORMA UNIVERZE

V vseh sferah visokega šolstva so se odražali vplivi kapitalizma in imperialistični interesi, ki so se kazali skozi „planske podpore“, subvencije, dogovore in podobno in ki so zlorabljali ekonomsko bado univerze, ki so jo sami povzročali. Zato je šla bitka za reformo univerze v korak s splošnim bojem delavskih množic in naletela na ogorčene odpore nazadnjaških univerzitetnih struktur, ki so kaj kmalu doumele revolucionarnost reformnih zahtev. Isti ljudje, ki so nasprotovali nacionalizaciji surovinskih baz, agrarni reformi in ekspropriaciji monopolov, so nasprotovali tudi reformi univerze.

Vlada stranke Narodne enotnosti je dala univerzam vso podporo in izredno povečala njihove finančne sklade, kar je omogočilo velik porast vpisanih študentov, obenem pa so tudi delavcem odprli vrata na univerzo. Univerze so uzakonile vrsto predpisov, ki so profesorjem omogočili napredovanje v skladu z njihovimi sposobnostmi, jim zagotovili socialno zavarovanje in dali možnost študija tudi drugim univerzitetnim uslužbencem.

Študentje so dobili posebne „varnostne“ predpise, ki so ukinili stari, izredno izkoriščevalski sistem posojil in ga zamenjali s štipendijami iz sklada, katerega sredstva so se stalno večala. Obenem pa so tudi zadolžili univerze, da so prevzele skrb za zdravstveno stanje, prehrano in stanovanja svojih študentov.

Sestavljeni so bili gibljivi učni načrti, ki so omogočali študentom, da so lahko kombinirali študij in delo, če je bilo to potrebno. Učne načrte in študijske smeri so prilagodili realnim potrebam, zavrgli so zastarele programe, se povezali z industrijo, kmetijstvom in rudniki ter odbili imperialistične in monopolistične vplive. Uveljavili pa so tudi popolno svobodo univerz in kateder pri tiskanju publikacij, administrativno, finančno in akademsko avtonomijo ter teritorialno neoskrunljivost. Študentje, profesorji in uslužbenci so se lahko svobodno sestajali in prek svoje kulturne, politične in športne organizacije vnašali v univerze žar revolucije in napredka.

Principe univerzitetne reforme so najbolj temeljito uresničevali na Državni tehniški univerzi. Vpis na to univerzo so priredili tako, da se je lahko vpisalo 15 % industrijskih delavcev, 10 % otrok delavcev in kmetov, 5 % Mapuchev in Pascuenov (manjšina prvotnih prebivalcev Čila), 50 % vpisnih mest pa so rezervirali za študente, ki so končali srednjo industrijsko šolo, na katero so se vpisovali predvsem otroci iz slabo situiranih družin. Državna tehniška univerza se je najbolj dinamično odzvala ciljem vlade Narodne enotnosti: reševali so probleme tehnologije in produktivnosti, odprli ducat novih študijskih smeri, ki jih je zahteval razvoj, vpis se je od 7.000 študentov v letu 1968 povečal na 35.000 v letu 1973. Lotili so se ljudskih univerzitetnih tečajev, kjer so poučevali strokovnjaki iz prakse, in postavili izobraževalne centre v delavskih središčih Chiquamata, El Teniente, El Carbon, Minera Andina, itd.

UNIVERZA POD

NASILJE VOJAŠKE HUNTE

Septemberski puč je vse te pridobitve brutalno zbrisal s terorjem. Državno tehniško univerzo so zbombardirali, pobili 400 študentov ter jih na stotine ranili in zaprli. Hunta je zaprla fakulteto za politično ekonomijo, sociologijo, novinarstvo, psihologijo, ruski jezik in šport. Na oddelku za novinarstvo je bilo od 35 profesorjev izključenih 32. Na oddelku za fiziko od 40 izključenih 28, na oddelku za geografijo od 30 izključenih 25, na medicini jih je od 101 ostalo le 31. Na tisoče študentov so pognali na cesto. Podobno je na vseh drugih fakultetah. Z univerze v Concepcionu so izključili 6500 študentov, z univerze v Valparaisu 1000 študentov, v Santiagu 6000 študentov, z Državne tehniške univerze pa je fašistična hunta izključila kar 30.000 študentov. Nekaj tisoč se jih je kasneje lahko zopet vpisalo in pravkar objavljeno sporočilo Združenih narodov pravi, da je hunta izgnala z univerz 22.000 študentov. Rektor Državne tehniške univerze je bil dolge mesece zaprt na Dawson Islandu, zdaj so ga obsodili skupaj z voditelji stranke Narodne enotnosti. Podobna usoda je doletela tudi študentske voditelje — Osuela Nuneza, Antonia Leala, Daniela Trigoja, in druge.

V enoletnem obdobju fašistične vladavine se je vpis na čilske univerze drastično zmanjšal — od 125.000 srednješolcev se jih je lani lahko vpisalo samo 30.000, zaprli pa so tudi vse tečaje za delavce in večerne šole.

FAŠISTIČNA „REORGANIZACIJA“ UNIVERZE

Takoj po prihodu na oblast je začela hunta spreminjati čilske univerze v elitistične, jalove in škromercializirane institucije. Prvi dekret hunte, ki je zadel univerze, je razveljavil univerzitetni zakonik, ovrgel demokratične volitve in razpustil univerzitetne organe, v katerih so enakopravno sodelovali študentje, profesorji in univerzitetni uslužbenci. Vse odločitve univerzitetnih organov so bile razveljavljene in uničene pridobitve univerzitetne reforme — študentsko zavarovanje, zdravstvena oskrba, prehrana, stanovanja, športne in kulturne aktivnosti — vse je bilo zbrisano s potezo peresa in prepuščeno samovoljnim „gorilam“, ki jih je hunta postavila za ovaduhe.

VLADO GORIL

Decret je uzakonil vojaško intervencijo in za rektorje univerz ustoličil generale in polkovnike brez vsakih akademskih sposobnosti, ki pa izredno dobro obvladajo tehnike zatiranja in mučenja. Moč, ki jo je imel prej zbor delegatov, izbranih izmed več kot 70.000 univerzitetnih članov, je sedaj pripadla ustoličenemu rektorju. Ta ima pravico spreminjati statute, reševati vse probleme osebja na čilskih univerzah, določevati „posebno zaupne naloge“, brez vsakega nadomestila suspendirati ali izključiti osebje, določati in spreminjati delovne obveznosti in učne načrte — skratka, delavci in študentje nimajo več nobenih pravic, niti pravice pritožbe ali obrambe. Vso to opozarja na gnusen cinizem hunte, ki je ob prevratu zatrjevala: „Spoštovali bomo vse pridobitve delavcev“.

Višek sarkazma in cinizma fašistične diktature na univerzi pa je postavitev tako imenovanega „Notranjega kontrolnega urada čilskih univerz“, ki institucionalizira zatiranje in teroristično kontrolo s široko mrežo univerzitetnih ovaduhov, ki „preverjajo zakonitost“. Zakon, ki opredeljuje delovanje urada, pravi: „Odločitve kontrolorjev v zvezi z univerzitetnimi zadevami prevladajo vsa ostala mnenja, ne glede na to, kdo od univerzitetnih oblasti jih izraža.“ Kontrolni urad lahko prepisuje pravice, dolžnosti, prepovedi in sankcije za vse člane univerzitetne skupnosti. Prav tako sme tudi „sestaviti obtožnico in zahtevati sodni postopek ali obnovo postopka“. Sodišče je sestavljeno iz članov fanatične fašistične organizacije Patria y Libertad (Domovina in svoboda), zločin pa je vse: izražanje svojega mnenja, tiskanje letakov, pisanje parol, ki zahtevajo svobodo ali že tudi „... več kot pet oseb, ki sedi skupaj v klubski sobi na fakulteti“.

GONJA PROTI „MARKSISTIČNIM ELEMENTOM“

Čilske „gorile“ so si zadale vzvišeno „odrešilno“ protikomunistično vlogo, da bodo iztrebile komunističnega raka ne samo v Čilu, temveč v vsej Latinski Ameriki. Zato je hunta začela takoj uveljavljati svoj primitivni in slaboumni antimarksizem in je označila univerze za leglo komunizma in marksizma.

Čilski časnik El Mercurio z dne 13. aprila 1974 pod naslovom „Očiščevanje univerze“ piše: „Povsem jasno je, da se moramo v naporu za obnovo univerzitetnih aktivnosti najprej znebiti marksističnih elementov, ki so najbolj konfliktni. To je neizogibno, zakaj v pogojih, v katerih je sedaj naša dežela, ne moremo sprejemati elementov, ki uporabljajo svoje katedre, za zagovarjanje doktrine, katere privrženstvo je bilo označeno za protizakonito.“ Isti časopis piše: „Sedanja vlada se ne boji, niti se ne obotavlja označiti sebe kot antimarksistično. S tem ne zavzema negativnega stališča, zakaj marksizem je tisti, ki negira najbolj temeljne vrednote vsake avtentične civilizacije. Biti antimarksist pomeni pozitivno potrditev svobode in dostojanstva človeškega bitja.“

Ta tisočkrat prežvečena in oguljena fraza samo ponavlja zvijačne trditve, s katerimi poskuša hunta upravičiti strmoglavljenje zakonite Allendejeve vlade. Toda ko govori o „najbolj temeljnih vrednotah vsake avtentične civilizacije“, in o „svobodi in dostojanstvu človeškega bitja“, se to nanaša samo na eno: na obstoj privatne lastnine. Ta je edina „svoboda“, „dostojanstvo“ in „civilizacija“, ki zanima fašistično diktaturo.

Ustoličen rektor univerze v Valparaisu pa na ves glas zatrjuje: „Še enkrat opozarjam marksiste, da so tukaj samo pogojno in le dotlej, dokler njihovo vedenje ni nevarno! Toda ne bom se obotavljal niti za hip, da jih odpustim brez vsakega dokaza, če bom videl, da njihovo obnašanje ne ustreza postavljenim pogojem.“

Kako smešno je ob tem brati izjavo Pinocheta: „V Čilu ne preganjamo idej, samo kriminal.“

SAMOFINANCIRANJE UNIVERZE

Hunta je naredila konec selektivnemu vpisu, ki je revnim slojem zagotavljal vstop na univerzo. Sedaj morajo redni študentje tekmovati s študenti iz vrst buržoazije, ki prihajajo iz najboljših privatnih šol in imajo zagotovljene vse materialne pogoje za študij, ali kot piše El Mercurio: „... končno je uničena grožnja demokratizacije izobraževanja.“ Uveljavljeno je načelo, da „naj študirajo samo najbolj sposobni, ki morajo končati svoj študij v dogovorjenem roku“, kar pa ob likvidaciji gibljivih učnih načrtov, ki so omogočali revnim študentom delo ob študiju, pomeni, da lahko študirajo samo „ekonomsko sposobni“ študentje.

Še en udarec je zadala hunta čilskim univerzam. Ukinila je dotacije in zahtevala samofinanciranje, da bi tako univerze „bolje izkoriščale razpoložljive vire in dosegale bolj pripraven vpis“. S tem ukrepom je hunta elitizirala univerzo, saj bo le nezatno število študentov iz vrst buržoazije lahko plačevalo vpisne stroške in druge stroške izobraževanja, po drugi strani pa je univerzo naredila jalovo, saj le-ta ne bo mogla več opravljati svoje osnovne funkcije — transformacijo znanja in izobraževanja strokovnjakov za nacionalni razvoj — pač pa se bo morala posvetiti iskanju najrazličnejših mehanizmov za pridobivanje dohodka.

Izobraževanje je postalo domena najbogatejših slojev čilske družbe, ali kot ugotavlja govornik hunte, da lahko študirajo „samo tisti, ki kažejo sposobnosti in so intelektualno obdarjeni“. Če pa se spomnimo izjave člana hunte generala Leigha, ki je v zvezi z sovraštvom čilskega ljudstva do diktature fašistične hunte dejal, da je „velika večina čilskega ljudstva genetično nesposobna dojeti cilje obnove“, nam je jasno, kakšno „sposobnost“ in „intelektualno nadarjenost“ ima hunta v mislih.

FAŠISTIČNA UNIVERZA VOJAŠKE DIKTATURE

Drastična čilska izkušnja in kratek pregled polqčaja na univerzah v Čilu nam kaže, da fašizem potrebuje univerzo, ki:

- brez omejitev ščiti vlado monopolov,
- je antimarksistična, da bi „zagotovila obrambo vrednot civilizacije“,
- je tehnokratska in ozko specializirana,
- je razredna univerza, rezervirana za „ekonomsko najbolj sposobne“,
- je pokorna diktatom velikih podjetij in odprta imperialistični penetraciji.

Vojaška hunta je obdala Čile z zidom molka. Toda resnice se ne da zatreti in govoričenje o „komunističnih lažeh“ in „leglih marksizma“ samo kaže nemoč in slaboumnost diktature, ki se z najbolj grozljivimi metodami mučenja in strahovanja poskuša obdržati na oblasti. Resnica živi v čilskem ljudstvu kljub vsej grozi koncentracijskih taborišč, zatiranja in krvoločnega pobijanja. Vlada „goril“, ki kaže svoje bistvo z usmrtnicami, množičnimi zatiranjem, streljanjem, korupcijo in ropanjem, je lahko na oblasti samo enkrat in nikdar več. Diktatura je zašla v brezizhoden položaj in kmalu jo bo uničilo čilsko ljudstvo, ki ima za to vse pogoje, pa tudi dovolj revolucionarne volje.

Mik Rebernik

VIRI:

- 1) DE 74, IUS Magazine on the democratization and reform of education, št. 3
- 2) MARKSIZAM U SVETU, časopis prevoda iz strane periodike i knjiga, godina I 1974, br. 1
- 3) TEORIJA IN PRAKSA, 1975, letnik XII., št. 8—9
- 4) jugoslovansko dnevno časopisje

Pomen in vloga vsake družbenopolitične organizacije v določeni sredini sta odvisna od ljudi-posameznikov, ki so člani te organizacije, od tega, kako delujejo v svoji sredini in kakšen je njihov vpliv pri izgrajevanju novih socialističnih vrednot, v družbi.

Kritika in kritikantstvo sta v naši družbi dva pojavi, ki ju mnogi sploh že ne ločujejo po namenu, koristnosti oz. nekoristnosti. Zakaj je pravzaprav sploh pomembno, da razmišljamo o tem? Kaj je kritika in kaj je kritikantstvo?

Neovrgljivo dejstvo je, da je kritika element razvoja in poglobljanja družbenih odnosov, če so izpolnjeni določeni pogoji. Človek, ki je aktiven v izgradnji novih vrednot družbe, ve, da so težave in problemi sopotnik napredka. Zato jih pričakuje in sprejema kot nujnost, kot nasprotja v praksi. Kritika mora izhajati iz prakse, iz človeka, iz samokritike. Kritika, ki ne vodi k višji vrednoti, je jalova in je sama sebi namen. Takšna kritika je družbeno škodljiva, je kriticizem.

Kje se pojavlja kriticizem? Zanimivo je, da ne moremo postaviti neke meje. Pojavlja se povsod v družbi, med delavci, študenti, intelektualci, itd. Skupen pojav kriticizma je v tem, da razpolaga z nepopolnimi informaci-

Kriticizem ali neznanje

jami, tudi izkrivljenimi, da si jih prilagaja, oz. izvleče iz informacij le tisti del, ki sam zase predstavlja nekaj povsem drugega. Kriticizem prihaja iz vrst ljudi, ki stojijo ob strani družbenih dogajanj. Vendar pustimo frazo ob strani in recimo po domače, da je to obrekovanje, natolcevanje in spletkarjenje. Takšnim ljudem ne smemo dovoliti, da sodijo o našem razvoju.

Vsaka politična akcija, pa naj bo še tako dobro teoretično zamišljena, je obsojena na neuspeh, če ne izhaja iz realnega položaja. Potem se vrstijo vsi mogoči izgovori, zakaj se je stvar ponésrečila. Nihče pa ne išče krivde v sebi, v svoji neaktivnosti, v pasivnem opazovanju dogajanja. V politični akciji ni „višje sile“! Vse je splet okoliščin, ki pa jih ustvarjamo sami, in jih ne razčlenjujemo in analiziramo. Tukaj se srečujemo z odgovornostjo. Le-ta je odvisna od zaupanja človeka v svoje znanje in od njegovih moralnih kvalitet. V teh moralnih kvalitetah pa bi naj bila zajeta stopnja lastne odgovornosti do zaupane naloge.

Marsikdo pri nas misli, da je odgovornost za izpeljavo akcij domena tistih, ki jo vodijo in koordinirajo. To je pa tudi največja hiba, ki opravičuje najširši krog ljudi, da si ob neuspehih „umijejo roke“. S tem, da smo se odločili za konkretno akcijo, smo se tudi sami zadolžili za njen uspeh. Saj ustvarjamo zase, za svoj boljši jutri, za svojo ustvarjalno svobodo. Nihče ne bo za nas delal in ustvarjal, da bi mi potem poželi le lovorike. Nobena višja sila nam ne bo razrešila problemov, temveč le naš aktiven in ustvarjalen odnos do družbe in njenih nasprotij.

Ko smo stopili na pot samoupravljanja, smo se zavezali, da bo naš odnos do družbe soustvarjalni, aktiven in razmišljajoč. Le malo dobre in plodne kritike je med nami, pa še tisto preslišimo. Nasedamo pa kritikantstvu in sovražnikom naše družbe. Pometimo s tem in nadaljujmo začeto delo.

Če že gledamo družbo kot celoto, moramo priznati, da so avtonomne vrednote družbe vedno nižje od vrednot posameznikov, ki so na podlagi analize družbenih nasprotij prišli do spoznanja, da jih je treba razrešiti. Družba kot celota se je vsaki spremembi, to je znano že iz zgodovine, stalno upirala. Šele ko so se nasprotja tako zaostрила, da so zajela večino družbe, je nastala nova vrednota. Nova vrednota je danes naš novi ustavni sistem. Vendar še vedno niso avtonomno sprejete njegove vrednote. Združena fronta od tehnokratov, birokratov, liberalistov in še oportunistov v naših vrstah, se upira in rovavi, ter si želi na nekdanjo pot. Oportunisti pa na vse to dobrohotno gledajo in pravijo, da se bo vse zgledilo samo od sebe. Vsaka višja družbena vrednota zahteva več znanja. Ne bomo uspeli v pozitivnih spremembah, če bomo stvari poenostavljeno razlagali. Nasprotno, ljudi moramo naučiti, da bodo razumeli tudi komplicirane stvari. Da bodo videli lastne probleme v pravi luči. Da bodo videli, da to sploh niso problemi, ki nimajo rešitve, temveč nasprotja, ki so rešljiva

tako, da se vsak v skladu s svojimi močmi vključi v izgradnjo novih družbenih odnosov.

Kdo je kriv, če osnovna organizacija ZSMS na neki šoli ne deluje, če SZDL v neki krajevni skupnosti ni prisotna, če ZK v neki TOZD ni gonilna sila. Krivi so ljudje, posamezniki, in tisti, ki samo kritizirajo, ne priznajo pa tega, da bi se stvari že davno premaknile, če bi kaj storili, ne pa samo čakali in obdolževali razne forume, zakaj ne ukrepano ničesar proti njihovemu vodstvu. Takšni centralistični časi so minili. To je nebogljenost posameznikov, da se spoprimejo s stvarnostjo.

Če ob tem razmišljanju navedemo elemente socialistične morale — vsaj poglavitejše samoupravljanje, enakost možnosti, delitev po delu, vidimo, da je pri vseh teh zastopano znanje. Vendar to ni znanje posameznikov, temveč znanje družbe kot celote. Socialistična etika je prišla ob elementu samoupravljanje do spoznanja, da ima vsakdo možnosti za vsestransko delovanje. Iz tega sledi temeljna vrednota, pravica do odločanja o vseh družbenih zadevah v skladu z njenimi zahtevami. Zaenkrat je odločilnega pomena samoupravljanje v ekonomski in ne v politični sferi. Socialistična družba se zavzema za enakost možnosti, da vsak lahko razvije v sebi vse tiste zmožnosti in sposobnosti, ki so dane in šele takrat bo od njega odvisno, v koliki meri jih bo razvil. Delitev po delu pomeni, da se odloči človek za takšno delo, ki ga osvobaja, razvija in mu omogoča nadaljnji razvoj njegovih sposobnosti, da ni denar tisti, ki ga privlači na bolje plačano delovno mesto. Kakšna je naša morala? Pri mnogih je denarna morala kot produkt neznanja in pomanjkanja temeljnih vrednot socialistične morale. Ni vsaka morala socialistična, če žive ljudje v socialistični družbi. Koliko je v naši družbi primerov extra profita, ko skupina ljudi iz lastnih interesov goljufa družbo. Moramo biti budni in predvsem z lastnim delom dokazovati, kako se naj dela. Vendar je neznanje še vseeno pereč problem.

Malo jih je med nami, ki ne poznajo teorije revolucije. Delavski razred mora v revoluciji razbiti aparat oblasti-državni aparat in na popolnem pogorišču postaviti novo oblast-diktaturo proletariata; le-ta s podružbljanjem centralistične oblasti preide v samopravo delavcev, najprej v ekonomski sferi, nato pa v vseh drugih družbenih zadevah. Socialistična revolucija, ki je zmagala med vojno, se nadaljuje. Da je to res, dokazujejo vsi naši zakoni in ustavne spremembe. Sovražniki se med ljudstvom posmehujejo, češ ameriška in druge državne ustave so stare več kot sto let, obenem pa pozabljajo resnico, da so to režimi, kjer se trdovratno upirajo napredu družbenih odnosov.

Mi odkrito priznavamo, da so bile spremembe nujne in da so prinašale s sabo nove odnose, nove kvalitete, ki so izhajale iz vsakokratnega preverjanja v praksi. V ekonomski in družbeni sferi ni univerzalne rešitve, ki bi bila lahko večna in nespremenljiva, to so le ideje zahodnomeščanskih filozofov. S tem, ko se družba razvija, se pojavljajo nasprotja, ki se razrešujejo z rojstvom novih kvalitet, ki pa nosijo v sebi zametke novih nasprotij. To je pa ravno napredek!

Kaj ima s tem šolski sistem? Namesto, da bi razbili buržoazno naranjani izobraževalni aparat, smo ga poizkusili socializirati. Marksizem ni teorija, je praksa, filozofija prakse. V našem šolskem sistemu pa manjka prav to — manjka praksa.

Ko človek v šoli sprejema znanje, sprejema nove vrednote, ki ga dvigajo na višjo stopnjo zavesti. Vendar vemo, da človek sprejema vrednote avtonomno ali heteronomno. Torej, da jih sprejme tako, da postanejo del njega in da pri svoji dejavnosti izhaja iz njih, ali pa jih splošno družbeno priznava, niso pa sestavni del v njegovem praktičnem in teoretičnem delovanju. Katera kvaliteta je tista, ki omogoči človeku, da ima avtonomen odnos do teorije. Odgovor je le eden!

Kakor človek v šoli zve, da z desetih metrov v istem času padeta na tla kubični kocki svinca in aluminija, da pa ni vseeno, kaj dobiš z iste višine na nogo, tako ti je to dejstvo znano, ko ga doživiš. Velja se pa tudi spomniti zgodbe o butalskem kovaču, ki je le gledal kovaško umetnost sedem let in so ga Butalci spodili, ker ni vedel kovati.

Znanje je kompleksen sistem vrednot, ki se med sabo preraščajo in dopolnjujejo, vendar je lahko to dokaj trhla zgradba, če se podaja na enciklopedičen način. Obstajajo redke izjeme med šolami, vendar ima izobraževalni sistem še vedno monopol v formiranju strokovnjaka. V dobri veri, da koristi interesom in potrebam družbe, ustvari intelektualca, ki v združenem delu nekaj časa krepko išče svoje mesto in se prilagaja njegovim potrebam. V resoluciji X. kongresa ZKJ smo se zavzeli za korenito reformo izobraževalnega sistema. Ne sme nam biti žal sredstev, saj dajemo zase in za svoj boljši jutri. Ne smemo se zaustaviti in počivati, temveč nadaljevati na začeti poti.

Na začetku tega stoletja je veljala tista družba za najmočnejšo, ki je imela najbolj razvito industrijo in največ rudnega bogastva, na koncu tega stoletja pa bo tista družba najmočnejša, ki bo imela najbolj razvit sistem izobraževanja.

Vse preveč mladih je med nami, ki so v šolah, sprejemajo znanje pa ne vedo zakaj. Učijo se teorije, katere ne morejo v celoti dojeti, ker so osiromašeni za nasprotni pol — za prakso. Učijo se za statusni simbol, za diplomu, ki jim bo zagotavljala določen dohodek in se vzgajajo za predstavnike denarne morale. Kmečki izrek je: starega bika ne naučiš voziti kola. Ali je kaj resnice v tem?

Važen dejavnik družbenega izobraževanja predstavlja tudi Delavska univerza v Mariboru. Ta združuje v svojo organizacijo tiste vidike družbenega in strokovnega izobraževanja, ki niso zajeti v konceptih ostalih šol. Delavska univerza Maribor ima štiri enote: center za družbeno izobraževanje, center za strokovno izobraževanje, center za splošno izobraževanje in osnovno šolo za odrasle (od 5. razreda osnovne šole naprej).

Na zahtevah prakse

Svoje programe delavska univerza oblikuje in jih skozi svoje delovanje tudi uresničuje na osnovi zahtev iz prakse. Vodja centra za družbeno izobraževanje in v. direktorja Zmaga Kavčič pravi: „Na delavski univerzi imamo tečaje iz tujih jezikov, organiziramo šolo za starše in šolo za življenje, usposabljammo občane za splošni ljudski odpor, izobražujemo pa tudi delegate in delegacije, ter samoupravljalce za ostale naloge samoupravnega sistema. Na kratko bi opisala vse te vidike izobraževanja.

— Šola za starše: Delavska univerza živi na ekonomski računici in mora imeti za vsako dejavnost naročnika in plačnika. Ker je bilo to izredno deficitarno področje, nam bo uresničitven nalog omogočila občinska izobraževalna skupnost. Na novo moramo oblikovati novo ekipo predavateljev... zavedati pa se moramo, da vzgoja v družbi ne more potekati brez vzgoje v družini.

— Šola za življenje: Mlademu človeku je treba nakazati nekatera znanja o sebi, povedati pa mu je treba tudi o dolžnostih, ki ga v praksi čakajo, ko si ustvari družino.

— Usposabljanje prebivalcev za SLO: v to izobraževanje se vključuje okoli 45.000 prebivalcev.

— Družbeno usposabljanje: do sedaj potrebe na tem področju niso bile tako široko spoznane. Z uvajanjem sistema v prakso pa smo se morali angažirati v celoti tudi na tem področju. Pripravili smo 42 seminarjev za delegate temeljnih delegacij, 36 seminarjev za vodstva osnovnih sindikalnih organizacij, vsako leto imamo v štirih oddelkih partijsko politično šolo in vrsto seminarjev za novo sprejete člane ZK. Poleg teh, že ustaljenih oblik izobraževanja, pa pripravljamo tudi seminarje za člane samouprave delavske kontrole. Naloga delavske univerze je tako zelo odgovorna, saj se odpirajo tudi klubi samoupravljalcev in morali bomo napraviti program aktivnosti tudi za te klube. Poleg dejavnosti, ki so časovno že v naprej znane, Delavska univerza organizira tudi občasna predavanja na zahtevo posameznih družbenopolitičnih organizacij.

Marija Lučovnik, vodja centra za splošno izobraževanje: „Verificirane imamo tečaje za angleščino in nemščino, za italijanski in francoski jezik pa se verifikacija pripravlja. V našem oddelku imamo na leto okrog 570 slušateljev v tečajih za odrasle in okoli 300 otrok. Prejšnje leto smo imeli tečaje tujih jezikov tudi v vrtcih, ker pa letos tega nimamo, se starši že pritožujejo. Otrok se v vrtcu mimogrede nauči en tuj jezik in ga zaradi tega ni treba voditi popoldne posebej v tečaj. Vrtci to obliko izobraževanja odklanjajo.“

Vodja izobraževalnih oblik na centru za strokovno izobraževanje Alojz Likovec pa je razložil organizacijsko shemo njihovega vidika izobraževanja: „Naš center zajema od rednih šol oddelke za tehniško grafično šolo, tehniško metalurško, prometno tehniško, poklicno kovinsko in oddelke redne poklicne grafične šole za mladino. Poleg tega imamo še stalni oddelke višje upravne šole. Od tečajev organiziramo pripravljalne tečaje za VTS, za višjo upravno šolo, VPŠ, sprejem na PA, pripravljamo pedagoške in medicinske delavce za strokovne izpite, organiziramo tečaje za voznike motornih vozil (strokovni izpit za poklic, ker druge tovrstne šole v Sloveniji ni), tečaje za teško gradbeno mehanizacijo, tečaje za tehniško risanje in tečaje za skladiščno službo. Mlade delavce pa pripravljamo tudi za pridobivanje interne kvalifikacije za instalaterje centralnih ogrevalnih naprav. Stroške šolanja krijejo v veliki meri slušatelji sami, včasih pa tudi delovne organizacije.“

Poleg teh oblik izobraževanja organizira delavska univerza v Mariboru tudi predavanja SLO za nerazporejene prebivalce po krajevnih skupnostih. Teh tečajev, ki se jih udeležujejo mladina, ki ni nikjer zaposlena, gospodinje in upokojenci, je bilo v prejšnjem letu 624, predavanja pa je delavska univerza popestrila s poučnimi filmi. Pomembni so tudi tečaji za gasilsko tehnično reševalno osebje in tečaji za pripadnike enot prve pomoči.

Erik Kos, organizator partijske politične šole: „Program za našo šolo sestavi CK ZKS, program za posamezna predavanja pa sestavi delavska univerza — potrdi ga komisija za ideološko usposabljanje komunistov in občinski komite ZK. Komite nadalje določi upravnik šole, to je že vrsto let sodnik okrožnega sodišča tov. Kosi, in vodi administrativne posle. Vso dogovorjanje s predavatelji, sestavo urnikov, izdajanje ciklostiranih materialov... pa realizira delavska univerza. Situacija je ista pri organizaciji seminarjev za novospregate člane. Organiziramo tudi enkratna predavanja na zahtevo OOK in marksističnih krožkov.

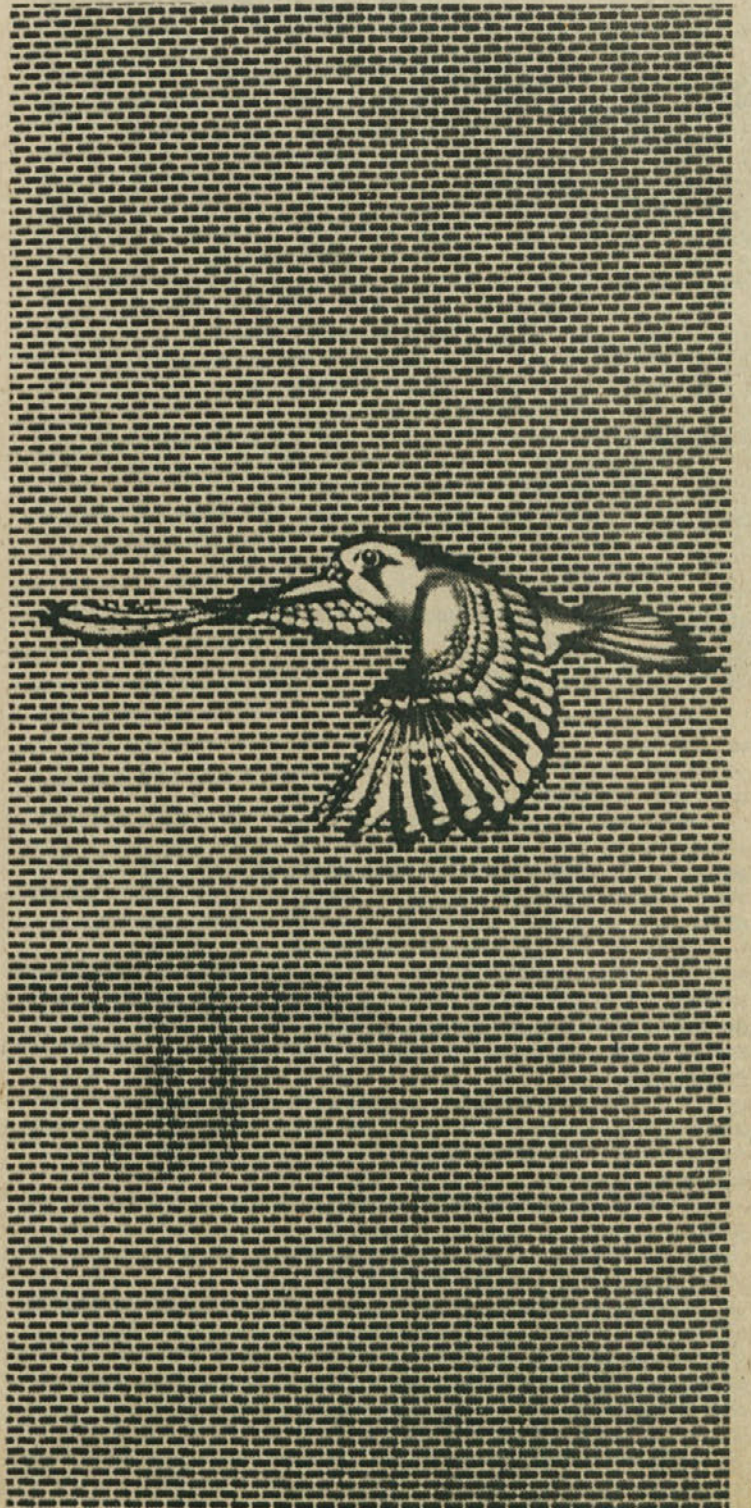
Delavska univerza svojo resnično široko razvejano dejavnost pokriva stroške z dogovorjenimi zneski, ki se sporazumno določijo med naročni-

kom in izvrševalcem. Največji problem pa predstavljajo kadri. V srednjih tehniških šolah (tečaji za te šole) predavajo predavatelji srednjih tehniških in strokovnih šol, za jezikovne tečaje skrbi okoli 40 predavateljev tujih jezikov, za družboslovna predavanja delavska univerza pritegne predavatelje družboslovja, ostala področja izobraževanja pa pokrivajo strokovnjaki iz teh področij.

Še večji problem pa predstavlja za delavsko univerzo nerešeno materialno vprašanje, saj, kot pravi Zmaga Kavčič: „Marksizma ne moremo prodajati po ekonomski ceni. Zaradi tega mora biti družba zainteresirana za sistematično rešitev tega, vprašanje npr. družbenim dogovorom, ki bi vseboval program pa tudi obveznosti za pokrivanje stroškov. Sedaj našo dejavnost pokrivajo naročniki — komite občinske konference ZK, OOKZ, sindikati, SZDL in delovne organizacije. V bodoče je treba najti stalne vire, ki bi pokrivali vse vrste naših aktivnosti.“

Pomembna družbenopolitična in strokovna ustanova, kakršna je delavska univerza, ki pokriva vsa deficitarna področja našega šolstva, se ne bi smela srečevati s tako banalnimi problemi, kot je npr. šolska andragoška usposobljenost predavateljev ali pomanjkanje predavateljev ali pomanjkanje sredstev za dejavnosti, ki so velikega družbenega pomena, ali pomanjkanje prostorov ali... vse te pomanjkljivosti bo treba odpraviti in pešiči navdušencev izreči vsu priznanje, s tem pa tudi podporo.

Marjan Vešnar

Samouprava: celovita znanstvena zasnova ideje samoupravljanja

Že bežen pregled samoupravne problematike nas opozori na docela raznolika pojmovanja in vrednotenja samoupravljanja. Nedorečena teoretična misel in neenotna praktična tolmačenja ustavno zagotovljenih pravic in dolžnosti delovnega človeka odpirajo prostor svojstvenim razlagam samoupravljanja. Tako dandanes v delovnih organizacijah nima svojega nazora o samoupravljanju le vsak direktor, marveč skoraj že vsak razmišljujoči delavec.

Ta ugotovitev se zrcali tudi v neenotnem odzivu tujine in je bila njena reakcija na „jugoslovanski model“ prav tako kontraverziran.

Vendar to heterogeno vrednotenje ni toliko temeljilo na pestrosti teoretičnih tolmačenj doma, kot na ideoloških implikacijah, na osnovi katerih je zahod „jugoslovanskemu eksperimentu“ očital, da „je še vedno komunističen“, medtem ko je takratni Vzhod videl v samoupravljanju „neokapitalistično potezo“ in s tem novost, ki bi utegnila biti nevarna za njegov administrativno centralistični družbeni gospodarski sistem.

Teoretična zasnova, ki bi se ponašala s preciznostjo in preglednostjo, bi gotovo lahko bistveno pripomogla k odpravitvi zmede na tem torišču. Vendar tovrstne teoretično celovite koncepcije samoupravljanja pri nas še nismo razvili. Nimamo še torej na voljo znanstveno zasnovane in racionalno obdelane teorije o samoupravljanju, zakaj popolna teoretska zgradba se šele pričinja izgrajevati. Ako bi jo koj zdaj želeli prikazati kot popolno sistematsko celoto, bi pomenilo, da gre za ponarejanje dejanskega stanja in ustvarjanje napačnih predpostavk, ki bi bodočnost hitro vnaprej določile.

Gotovo je, da bo moral biti razkorak med zapletenostjo prakse in zaokroženostjo teorije kar najmanjši in da se bodo morali snovalci teorije kar najbolj prilagoditi praksi — in ne obratno. („Teorija brez prakse je kot kolo brez osi, praksa brez teorije je pot brez voza“ so rekli stari).

Nekateri teoretiki vidijo neskladje med politično in praktično ravni in po njihovih sodbah na politični ravni ni dileme, ali smo za samoupravljanje ali proti njemu, dileme in nesporazumi pa da so, kadar iščemo odgovor na vprašanje: za kakšno in čigavo samoupravljanje smo.

Takšnemu stanju botrujejo tako objektivni kot subjektivni razlogi; samoupravljanje je pač še nova ideja v svetu, ki je še stari svet v mnogih odnosih in nazorih.

Nedodelanost samoupravne teorije ima svoje vzroke zlasti v pomanjkanju kompleksnega znanstvenega raziskovanja samoupravljanja in v razliki v ravni uresničevanja samoupravljanja ter njegove materialne podlage.

Dvomljivo je, ali bo kdaj mogoče razviti povsem celostno teorijo samoupravljanja. Osnovni razlog za to vidimo v dejstvu, da je samoupravljanje predmet vseh, ali skoraj vseh, družboslovnih znanosti: filozofije, sociologije, ekonomije (zlasti politične), politologije, prava, zgodovine, psihologije, organizacije dela, itd.

Razvejanost in nadaljna specializacija posameznih ved pa se odvija s pospešeno naglico, kar rastoče omejuje njih zaokroževanje v enovito celoto. Samoupravljanje je torej kompleksen družbeni pojav, zlasti temeljni družbeni odnos, od katerega so posledično odvisni vsi družbeni odnosi v svojih bistvenih determinantah in vzročnih zvezah (J. Goričar).

Po istem avtorju je samoupravljanje centralna družbena institucija in sicer kot relativno trajna, strukturirana celota tistih družbeno priznanih in zaščitenih samoupravnih vlog in odnosov, prek katerih naši državljani zadovoljujejo potrebo za produkcijo in delitvijo materialnih dobrin in potrebo za ustreznimi storitvami, na podlagi družbene lastnine sredstev za proizvodnjo.

Vidimo, da skorajda vsaka veja družbenih znanosti preučuje svoj vidik samoupravljanja in ugotavlja njegove bistvene značilnosti oziroma posledice za odnose, ki so predmet te znanosti. To pa je tudi razlog za razpotje pri oblikovanju sklepov.

Seveda pa povedano še ne pomeni, da bistva in ciljev samoupravljanja ni mogoče najslošnejše opredeliti. Samoupravljanje je torej dinamičen, kompleksen proces, obravnavati ga moramo akcijsko in ne kot stanje; je torej dinamičen odnos (B. Kavčič).

Ideja samoupravljanja ne izvira zgolj iz časov Pariške komune, kot menijo nekateri, ampak so lokalne skupnosti kot družbeni sistemi, ki sestavljajo prostor in ljudi, njihove skupne potrebe in aktivnosti, pa zadovoljevanje teh potreb, obstajale že pred pojavom velikih centraliziranih državnih sistemov.

V vsem nadaljnjem obdobju je ideja samoupravljanja sicer živela, bodisi na ta ali oni način, dasi ni prišla v vsakdanjem življenju vidneje do izraza. Pariška komuna (1871) predstavlja pomembno etapo v razvoju samoupravne misli, saj je Pariz prvič izbral svoja samoupravna meščanska

telesa, kajti člani komune so bili istočasno na čelu posameznih mestnih četrti.

Znanstveno podlago samoupravni zamisli sta dala klasika znanstvenega socializma Karl Marx (1818—1883) in Friedrich Engels (1820—1895), ki v svojih delih izhajata prvenstveno s pozicij znanstvene analize države kot instrumenta razredne vladavine, eksploatatorjev nad eksploatiranimi.

Vendar pa nista podala vizije pokapitalistične družbe, tako da so bile odločitve o smernicah nadaljnega razvoja prepuščene njenim naslednikom (zapustila pa sta uporabljivo raziskovalno metodo).

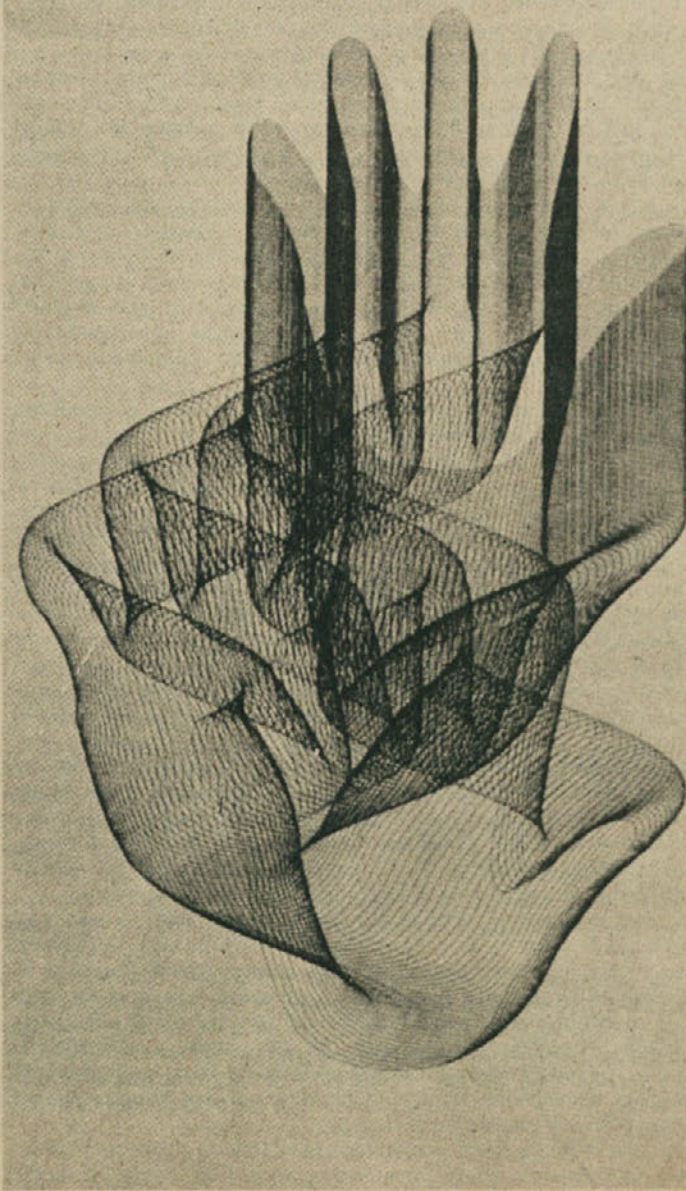
Med oktobersko revolucijo so ljudske množice spontano ustanovile samoupravne organe, česar pa takratna revolucionarna teorija ni povzela kot trajni obrazec, temveč se je omejila na izpopolnitev aparata države. Tudi takratna revolucionarna praksa se je spreminjala, kar je pripeljalo do (spremenjene) enotnosti teorije in prakse in v končni konsekvenci do izgube spontanejšega revolucionarnega karakterja.

Po NOB (revoluciji) smo nekatere prvine organiziranja državnosti togo prenesli iz sovjetskega administrativno-centralističnega sistema v naše pogoje in razmere, tako da iniciativa za praktično uresničenje ideje samoupravljanja ni prišla „od spodaj“, ampak „z vrha“, in sicer kot poskus uresničitve znane Marxove zamisli o „prosti združitvi neposrednih producentov“.

Na opisani način bi na eni strani zaježili naraščajočo birokracijo, na drugi pa bi ta zamisel pomenila antitezo sovjetskemu sistemu, kar je v takratnem razdobju (spor s Stalinom) imelo posebno težo.

Neobhodnost sintetičnega pristopa pri zaokroževanju samoupravne teorije je nesporna. Poudariti še velja, da je uspešna teorija družbenega samoupravljanja lahko le del širše teorije socialistične skupnosti. Teoretična razlaga samoupravljanja izvira iz marksističnega nauka, njegov osnovni končni cilj pa je popolna družbenoekonomska osvoboditev človeka — dezalienacija.

(se nadaljuje)
Jože Zagožen

Kostanjevica – kulturno središče Dolenjske

Vreme je bilo oblačno in deževno, ko sem prispela v Kostanjevico, majhen, skorajda idiličen kraj ob Krki. Nisem dolgo iskala osn. šole, kjer sem se srečala s tovarišem Smrekarjem, ravnateljem kostanjeviške galerije, in ne Lamutovega salona, saj ga vsak Kostanjevičan pozna. Ogledala sem si grafični bienale jugoslovanskih otrok, ki me je veselo presenetil. Sodeč po delih menim, da so otroci zelo nadarjeni in kreativni, prav tako pa ne dvomim v to, da so njihovi učitelji odlični pedagogi.

Po polurnem ogledu razstave sem tovariša Smrekarja počakala v majhni gostilni, kjer sva tudi malce pokramljala. Ta pogovor bom skušala v nekaj stavkih tudi napisati.

– Tovariš Smrekar, prosim, povejte mi nekaj o zgodovini galerije in razstavnega salona.

„Začelo se je leta 1955 in v poslopju osnovne šole v Kostanjevici, ki je imela velike prazne hodnike. Te smo opremili z nekaj grafikami, ki sem jih naredil še kot študent, ko sem stanoval skupaj s študenti likovne akademije v Ljubljani.

Kasneje me je obiskalo več umetnikov, ki jim je bila moja zamisel izredno všeč, in vsak je k skromni zbirki dodal kakšno svoje delo. Sprva so bila dela namenjena le dekoraciji hodnikov, kasneje so prerasla že v pravo zbirko, ki je rabila za estetsko vzgojo. Kmalu je število umetnikov preraslo stotico, del je bilo več kot 1000. Tako je nastala prva prava stalna zbirka slovenskih likovnih del po impresionizmu. Sedanja zbirko lahko brez oklevanja postavite v vsako večjo jugoslovansko galerijo. Sedaj je v zbirko vključenih že 170 umetnikov, med njimi nekaj zelo veljavnih. Njihova dela so v galeriji na gradu.

Leta 1956 je bil ustanovljen dolenjski kulturni festival, v okviru katerega so odprli Lamutov salon – prostor za občasne razstave. Ta prostor je bivše župnišče oziroma Schpeinheimov letni dvorec. Na leto imamo v njem okoli 5 razstav: študijsko, hrvaško, razstavo mladega avtorja, razstavo iz zamejstva in eno retrospektivno razstavo.

Tako se je zvrstilo v teh letih delovanja nekaj zelo pomembnih retrospektiv, ki so bile postavljene ob pravem trenutku; npr. ob 70-letnici Božidarja Jakca, ob 70-letnici Toneta Kralja je bila retrospektivna razstava edina umetnikova prirediteljev v jubilejnem letu. Tukaj sta imela retrospektive tudi akvarelist France Slana in Mihelič. Prirejali smo tudi razne preglede, kot so: Hlebinska slikarska šola – pred 20 leti, ko jo je odprl še Krsto Hegedušič. Bila pa so tudi srečanja naivnih slikarjev in kiparjev vse Jugoslavije.

Razvoj je šel naprej in leta 1960 smo pričeli razmišljati o formi vivi – mednarodnem kiparskem srečanju, ki smo ga uresničili že leta 1961. Prihodnje leto bo 15. obletnica neprekinjenega in uspešnega dela 80 umetnikov vsega sveta.

Te plastike na prostem v Kostanjevici so iz lesa, v Portorožu iz kamna, v Mariboru iz betona, na Ravnah pa iz železa. Forma viva je namreč čuden organizem, ki je zrasel tukaj in se od tu razrasel po vsej Sloveniji.

Pri vsem pa seveda nismo pozabili na mladino, saj je njihovo izobraževanje moje poslanstvo, moj vsakdanji kruh. Svojo življenjsko pot sem začel kot učitelj, tako da so druge stvari več ali manj podrejene mojemu pedagoškemu poklicu.

Torej, za mladino smo priredili pred 8 leti grafični bienale vsaki 2 leti, tako da imamo letos že četrtega te vrste. Tukaj zbiramo dela jugoslovanskih otrok in to se mi zdi še posebno pomembno, ker je likovni pouk zelo zastavljen predmet v sedanjih programih; namreč tako malo časa mu je odmerjenega, da je v eni uri povsem nemogoče kaj več napraviti. Domačim nalogam pa pri tem predmetu odločno nasprotujem.”

– Kaj menite o letošnjem otroškem bienalu, o sposobnostih otrok, o njihovi kreativnosti ter duhovnih vrlinah?

„Gre za določeno elementarnost, za spontanost, gre za povsem nepotvorjen in urejen ter čist svet otroške domišljije. Mislim pa, da bi se marsikateri likovnik lahko prav pri stvaritvah otrok zgledoval. V zgodovini smo bili že priča, da se je to dogajalo.”

– Kaj menite, so pri teh delih veliki vplivi pedagogov ali so to predvsem spontane stvaritve otrok?

„Vse je odvisno od človeka in vse mora biti namenjeno človeku!”

– Kako je bilo s kostanjeviškim gradom? Povejte mi, prosim, nekaj o njegovi zgodovini.

„Grad je bil 26. sept. 1942 požgan. Požgali so ga gorjanski partizani, da bi preprečili naselitev italijanske vojske; tu je bila že starojugoslovanska vojska. Sedaj se dogovarjamo o adaptaciji gradu v naslednjih petih letih. Drugo nadstropje je namenjeno galeriji slovenskega ekspresionizma.

Tukaj razstavlja dela že domačin in genialni mladostnik, ki je umrl, star komaj 25 let in zapustil velilkanski opus. To je Meštrovičev učenec Jože Gorjup. Poleg njega so dela Toneta Kralja, Dolenjca in nazadnje retrospektivna razstava Božidarja Jakca, katerega mati je Dolenjka.

Te prostore bomo seveda razširili po vsem drugem nadstropju in obenem sprejeli sklep, da postavimo že v tem letu lapidarij srednjeveške arhitekture najdragocenejših srednjeveških spomenikov. Tako boste prišli v prvo nadstropje, tu je tehniški muzej z zbirko sodarstva na Slovenskem, spodaj je „genius loci, cviček, na koncu pa lepo urejen majhen lokal, kjer se lahko odžejate.”

– Slišala sem, da imate v gradu ateljeje?

„V programu so ateljeji in to v podstrešnih prostorih, ki so tako veliki, da nudijo naravnost idealne pogoje, vendar je odvisno še od ekspertize strokovnjakov, ki bodo povedali, ali se lahko streha odpre na dvorišče ali na zunanjo stran. Mislim pa, da na zunanjo stran ne bo mogoče.”

– Kaj bi mi lahko povedali o martinovanju? Danes je ta dan in z vso vrnemo se pripravljate nanj.

„To je ena obveznost več. Tukaj bo vrsta umetnikov, kritikov, potem so še drugi, ki so prišli v zvezi z gradom na sejo . . . torej zame nič kaj prijetnega. Ne rečem pa, da se ne bom dobro počutil, le to je, da imam eno obveznost več.”

Božena Hren

KUD ŠTUDENT – občni zbor

KUD Študent je organiziral te dni občni zbor v prostorih srednje glasbene šole. Na zboru so izvolili novo vodstvo te specializirane dejavnosti pri predsedstvu VK ZSM na Univerzi v Mariboru.

Predsednik društva Slavko Cimerman je v svojem poročilu dejal, da se KUD Študent že nekaj let poskuša izkoptati iz nezavidljivega finančnega in kadrovskega ter prostorskega položaja. Ugotovil je, da bo potrebna takojšnja sanacijska akcija, ki bo KUD Študent omogočila nadaljnje delo.

Pri tem se lahko takoj vprašamo, kakšno je družbeno vrednotenje dela tega kulturno umetniškega društva, ki že 15 let aktivno deluje v mariborskem kulturnem prostoru. Društvo je namreč zašlo v krepke dolgove. Prav zaradi teh dolgov (70.000 dinarjev) pa tudi nihče ni hotel sprejeti funkcije predsednika KUD Študent. Prostorska stiska še ostaja naprej, saj društvo nima nikjer na razpolago prostorov, ki bi bili primerni za vse vrste vaj.

Prav te težave pa so onemogočale petim sekcijam, ki delujejo pri KUD Študent, redno delo. Mešani pevski zbor, športna plesna sekcija, v kateri nastopa tudi par Lorger, ki je osvojil državno prvenstvo, folklorna sekcija, ki je bila letos na gostovanju v Skopju in Beogradu, veliki plesni orkester in pa dramska sekcija so imele letos več kot 60 nastopov, kar kaže, da študentska kultura kljub težavam, ki jih mora prebroditi, zavzema vidno mesto med organizatorji kulturnih prireditev v Mariboru.

Vse študente na občnem zboru pa je najbolj zabolelo dejstvo, da izmed vseh profesorjev na Univerzi nihče ni imel toliko časa, da bi prišel na zbor in bi tako lahko plodno prispeval k razpravi.

Kljub temu pa se je občni zbor prijetno končal pri Braniku, kjer so pevke in pevci pokazali, kaj znajo.

Darko Koren

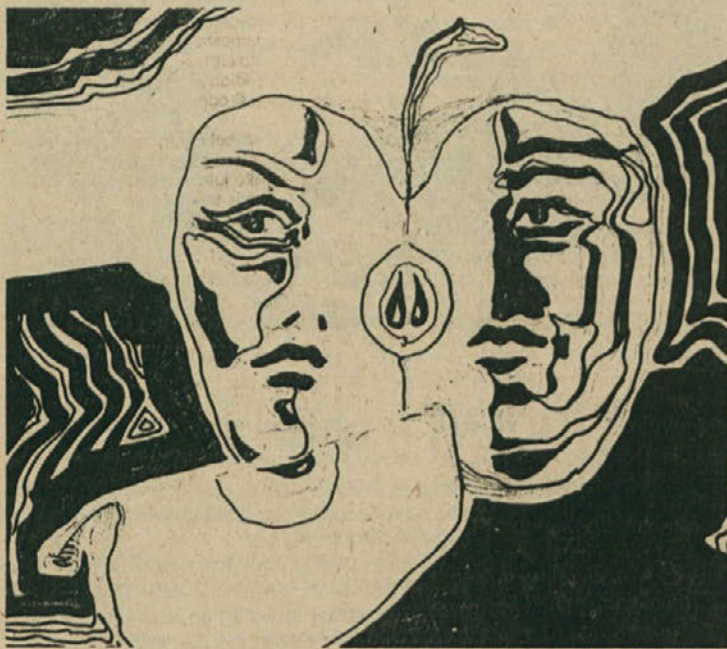
Ob razstavi marksistične literature

V okviru praznovanja petdesete obletnice Komunistične partije so pred kratkim na VEKŠ odprli zanimivo razstavo marksistične literature v visokem šolstvu. Za poimenovanjem razstave in razvrstitvi knjig se skrivata čisto določena pomen in namen, ki ju je mogoče strniti v nekaj misli.

Razstava ni neposreden odsev dogajanja v dosedanem mariborskem visokem šolstvu, marveč pomeni ponujanje in prikazovanje tistega, kar so pedagoški delavci in drugi avtorji doslej ustvarjali, uporabljali in posredovali študentom. V del te literature so se poglobljali tudi študentje sami, vendar nikakor ne dovolj organizirano, načrtno in dosledno. Razstava jim omogoča vpogled v pomembne marksistične izdaje pri nas in zato ne bo zadoščalo, da bi v svoji zavesti ohranili le bežen vtis o prikazanem, marveč bi bilo prav, da bi po knjigah začeli načrtno posegati. Njihov študij se lahko začne pri temeljnih učbenikih in se kakovostno dviga do študija klasikov marksizma in sodobnih marksističnih problemov. Ker je marksistična filozofija samo del marksizma, se lahko poglobljajo v tiste njegove druge sestavine, ki se nanašajo na njihovo študijsko smer. Osnovna informacija o poglobljivi marksistični literaturi, ki je izšla v SFRJ, in njena vizualna predstavitev, omogočata delo z dejansko študijsko globino in seveda spodbujata k njemu.

Marksizem je sinteza različnih družboslovnih znanosti, je povezanost teorije in prakse. Kdor bi ga skušal zožiti samo na antropološko problematiko, politično ekonomijo, etiko ipd., bi storil nedopustno napako. Gre namreč za misel v spopadu, gre za poziv k revolucionarni akciji. V ospredju je moment spreminjanja sveta. Revolucionarni subjekti morajo biti nenehno povezani z okoliščinami, v katerih delujejo; zavedati se morajo, da so dejanski historični dejavniki. Nič naključnega ni, da se je mogoče na razstavi srečati tako z deli klasikov marksizma, ki morajo biti tudi danes naši teoretični viri, nadalje s sopotniki marksizma in nadaljevalci te sodobne družbene orientacije, kot tudi z deli, v katerih so poskusi razreševanja tako ekonomskih, samoupravnih, estetskih itd. vprašanj. Marksistična kritika mora zajeti družbo v celoti; upoštevat mora njene različne manifestacije. Razstava nakazuje tudi dialog marksističnih teoretikov z raznimi drugimi idejnimi usmeritvami. Razvrstitev knjig je sistematične in vsebuje notranjo logiko.

Marija Švajncer ml.

brvar — pesmi

Nočem, da berete ta sestavek kot kritiko neke pesniške zbirke — razlogov je več. Za kritiko nisem dovolj izkušena; sploh pa kritika ni najvažnejša, pač pa občutja in razmišljanja, ki ti jih neka stvar zbudi.

Knjiga je pravkar izšla v samozaložbi. Popestrena je z nekaj medlimi fotografijami Zmaga Jeraja, kar te najprej prijetno pritegne, ko začutiš, da oblika dobiva „polnost“, potem pa imaš zopet zmedena občutja.

Zmesti ljudi — morda je prav to glavna želja avtorja „pesmi“. Lahko se še naprej „delam pametno“ in si razlagam, da stavki na zgornjem in spodnjem robu listov poudarjajo samo začetek in konec — abstrahirajo pa jedro. Na začetku in koncu pa navadno stojijo lepe besede... Ne moreš iskati zveze med stavki, je ni. Avtor pokaže čut opazovanja, drobne stvari, brez tistega „pred in po“ in tako pri nekaterih „verzih“ omogoči brezmejnne asociacije, pri drugih pa ti ne dovoli ničesar. Morda — avtor sploh ničesar ni hotel?

Da, razgiba te. In zelo neracionalno-racionalen je: racionalen za kupca, ki dobi s to knjigo vred lepo beležnico. In morda to niti ni tako slabo.

Marija Šuta

Obštudijska dejavnost — najmlajši predmet slovenskih univerz

Šele lani so si slovenski študentski domovi glede obštudijskih dejavnosti priborili mesto v proračunu republiške izobraževalne skupnosti. Torej je ta dejavnost, kot posebna panoga udejstvovanja študentov med časom njihovega bivanja v visokošolskih središčih, najmlajši „predmet“ ljubljanske in mariborske Univerze. Zelo pozitivno dejstvo pa je, da RIS ne oddvaja tega denarja samo za v domu stanujoče študente, temveč tudi za vse ostale. In kaj sploh je obštudijska dejavnost? Po mojem mnenju je obštudijska dejavnost vsako koristno trošenje prostega časa, pa naj bo to na organiziran ali neorganiziran, aktiven ali pasiven način. Pomembno je, da pride študent z vsake prireditve za spoznanje bogatejši.

Zavedati se moramo, da je bilo na področju obštudijskega delovanja v ne tako kratki zgodovini slovenskega visokošolstva ogromno zamujenega. Zato bo potrebna veliko truda in časa, da bomo zainteresirali študenta za koristnejše trošenje prostega časa, ki ga imajo današnji visokošolci vsaj nekaj ur na dan.

Osnovni cilj pa bo dosežen le v primeru, če bodo imele akcije vsebinsko in izvajalsko kvaliteto. V programih bo treba upoštevati tudi raznolikost okusov in interesov, kar je vsekakor važen dejavnik v programiranju dela za tako veliko množico ljudi. Predvsem pri družbenopolitičnem delovanju pa bo potrebna velika mera poslušnosti za raznovrstnost podajanja tem. (Predavanja, diskusije, okrogle mize, tribune itd.)

In kako so se te naloge lotili v Študentskih domovih — Maribor? Kot kažejo dosedanja tričetrletni rezultati, je bil načrt slabo pripravljen ali pa izvajalec le-tega premalo agilen. Po mojem mnenju bo držalo oboje. Plan je namreč vsebinsko zelo enoličen, izvajalec pa ga ni poskušal prilagoditi študentovemu okusu. Tudi dejstvo, da je za vse študente pripravil plan en sam človek, kaže na to, da nekaj ni bilo v redu.

V bodoče se bo torej sestavljal takšnega letnega obštudijskega programa moral opirati na mnenje širšega kroga ljudi, saj se bo sicer napaka preteklega leta ponavljala v nedogled. Prepričan sem namreč, da se človek pri takšnem programiranju ne more izogniti svojim subjektivnim željam, kar z drugimi besedami pomeni prioriteto ene dejavnosti pred drugimi.

Za kakovosten in dovolj pester načrt obštudijskih dejavnosti Študentskih domov leta 1976, se bo torej treba povezati tudi z organizacijami, ki delujejo izven ŠD. Tako bo potrebno na področju družbenopolitičnega delovanja močno sodelovanje s predsedstvom UK ZSMS ter marksističnim centrom pri Univerzi. S področja kulture in izobraževanja pa bo nujno skupno programiranje s specializiranimi organizacijami predsedstva UK, Univerzitetno knjižnico in drugimi kulturnimi institucijami. Tudi šport in rekreacija bosta morala iz dosedanjih okvirov neorganiziranosti preiti v svojih programih v nove kvalitete. (Mišljena je predvsem strokovna vadba v vseh tistih panogah, za katere so pogoji, ter aktivno sodelovanje s posameznimi športnimi društvi Maribora.)

Te tri globalne dejavnosti so zaenkrat tudi edine, ki prihajajo v poštev za programiranje. V bodoče pa bo treba aktivnosti razširiti še na tehnične krožke, knjižničarstvo, čitalništvo in še kaj.

Zelo zaželjena bi bila pri programiranju tudi pomoč naših visokošolskih delavcev, kar žal do danes ni bila ravno običajna praksa. Le s sodelovanjem vseh teh inštitucij ter seveda predstavnikov študentov bo moč postaviti tak program obštudijskega delovanja, ki bo ustrezal vsem študentom.

Ob koncu naj še enkrat poudarim, da je obštudijska dejavnost najmlajši „predmet“ na obeh slovenskih Univerzah. Bruc, ki pride v visokošolsko središče, z njim sploh ni seznanjen, od svojega starejšega brata, sorodnika in „starih bajt“ pa lahko izve samo za lokacije gostinskih lokalov ali kino dvoran. Ob dobro izdelanem programu ter njegovi kvalitetni izvedbi moramo to stanje spremeniti. Ker pa je vsak začetek težak, ne smemo obupati, če bo v začetku našega dela še tako kvalitetna akcija ostala brez odmeva v študentskih vrstah.

Čaka nas trdo in dolgotrajno delo, čas pa je na naši strani.

Ulrich Mitja

Pogovori beguncev

He knew that he was still alive.
More he could not say.
Wodehouse

O POTNIH LISTIH (O ENAKOVREDNOSTI PIVA IN CIGARE) O REDOLJUBNOSTI

(Vojna furija je Evropo na pol popasla, bila pa je še mlada in čedna, in razmišljala je, kako bi naredila še skok tja čez v Ameriko, ko sta v kolodvorski restavraciji v Helsingforsu sedela dva moža in se pogovarjala o politiki, od časa do časa previdno oziraje se okrog sebe. Prvi je bil velik in debel in je imel bele roke, drugi pa čokate postave z rokami kovinarja. Veliki je dvignil svoj kozarec s pivom in pogledal skozenj.)

VELIKI:

Pivo ni pivo, kar se pa izenači s tem, da cigare niso cigare; ampak potni list mora biti potni list, da te spustijo v deželo.

ČOKATI:

Potni list je najbolj plemenit del človeka. Njegov nastanek tudi ni tako enostaven, kot je človekov. Človek se lahko posreči kjerkoli, na najbolj lahkomiselni način in brez pametnega vzroka, potni list pa nikoli. Zato ga tudi priznavajo, če je dober, medtem ko je človek lahko še tako dober, pa ga kljub temu ne priznajo.

VELIKI:

Lahko bi rekli, da je človek samo mehanično držalo potnega lista. Potni list mu vtaknejo v naprsni žep, kakor vtaknejo delniške pakete v blagajno, ki sama po sebi nima vrednosti, toda vsebuje vrednostne predmete.

ČOKATI:

In vendar bi lahko trdili, da je človek za potni list v določenem pogledu potreben. Potni list je glavna stvar, vsa mu čast, ampak brez pripadajočega človeka ne bi bil mogoč, ali vsaj ne popolnoma. Z njim je tako kot s kirurgom: ta potrebuje bolnika, da lahko operira, toliko je nesamostojen, samo polovična stvar z vso svojo študiranoštvjo, in v moderni državi je prav tako; glavna stvar je fuhrer ali duce, potrebuje pa tudi ljudi, da jih lahko vodita. Velika sta, ampak nekdo mora to plačati, sicer ne gre.

VELIKI:

Imeni, ki ste ju ravno omenili, me spominjata na pivo in cigare tukaj. Imam jih za vodilne znamke, najboljše, kar tukaj lahko dobite, in vidim srečno okoliščino v tem, da pivo ni pivo in da cigare niso cigare, kajti če pri tem slučajno ne bi bilo soglasja, bi restavracije skorajda ne bilo moč upravljati. Domnevam, da tudi kava ni kava.

ČOKATI:

Kako mislite to, srečna okoliščina?

VELIKI:

Mislim, spet je ustvarjeno ravnotežje. Ni se jima treba bati primerjave, in z ramo ob rami lahko izzivata ves svet, nobeden od njiju ne bo našel boljšega prijatelja, njuni sestanki pa se končujejo harmonično. Drugače pa, če bi kava npr. bila kava in bi samo pivo ne bilo pivo, bi svet kaj lahko zmerjal pivo za manjvredno, in kaj potem? Toda odvrčam vas od vaše teme, potnega lista.

ČOKATI:

To ni tako srečna tema, da se ne bi dal odvrniti od nje. Čudim se le, da si prav zdaj tako prizadevajo, da bi prešli in registrirali ljudi, kot da bi se jim kateri lahko izgubil, saj vendar drugače zdaj niso takšni. Ampak čisto natančno morajo vedeti, da si ta in ta, in ne kdo drug, kot da ne bi bilo vseeno, koga pustijo umreti od lakote.

(Veliki, debeli je vstal, se priklonil in dejal:)

Ime mi je Ziffel, fizik.

(Kazalo je, da čokati premišlja, ali naj prav tako vstane, potem pa se je ojunal in obsedel. Zamomljal je.) Kličite me Kalle, to zadostuje.

(Veliki je spet sedel in zamerljivo potegnil cigaro, nad katero se je že večkrat pritožil, preden je spet spregovoril.)

ZIFFEL:

Skrb za človeka se je v zadnjih letih zelo povečala, zlasti v novih državnih tvorbah. Ni tako kot prej, zdaj se država briga. Veliki možje, ki so se pojavili na več koncih Evrope, kažejo veliko zanimanje za ljudi in jih ne morejo dobiti dovolj. Veliko jih potrebujejo. Na začetku so si belili glave zaradi tega, zakaj je fuhrer povsod po obrobnih področjih nabral ljudi in jih transportiral v notranjost Nemčije. Šele zdaj, v vojni, je postalo jasno. Precej jih porabi in jih potrebuje cel kup. Toda potni listi so predvsem zaradi reda. V takih časih je absolutno potreben. Denimo, vi in jaz hodiva naokrog brez potrdila, kdo sva, tako da naju ni mogoče najti, ko naj bi bila izgnana; to ne bi bil red. Poprej ste govorili o kirurgu. Kirurgija je mogoča samo, ker kirurg ve, kje v telesu se zadržuje npr. slepič. Če bi se lahko brez kirurške vednosti preselili v glavo ali v koleno, bi ga bilo težko odstraniti. To vam bo potrdil vsak ljubitelj reda.

KALLE:

Najbolj reden človek, kar sem jih v življenju spoznal, je bil nekdo z imenom Schiefinger v taborišču Dachau, neki esesovec. Pravili so mi, da svoj ljubici ni dovolil, da bi na kak drug dan kot na soboto in ob drugem času kot zvečer migala z zadnjico, tudi po pomoti ne. V gostilni steklenice limonade ni smela postaviti z mokrim dnom na mizo. Ko nas je z usnjanim bičem tepel, je ravnal tako vestno, da so brazgotine, ki jih je povzročil, kazale vzorec, ki bi zdržal vsako preverjanje z milimetrskim merilom. Smisel za red je tako tičal v njem, da rajši ne bi tepel, kot da bi to slabo počel.

ZIFFEL:

To je zelo pomembna točka. Nikjer ne pazijo tako na red kot v zaporu ali pri vojaki. To že od nekdanj pravi tudi pregovor. Francoski general, ki je cesarju Napoleonu, ko se je začela sedemdesetega leta vojna, sporočil, da je armada pripravljena do zadnjega gumba, ne bi bil obljubil preveč, če bi bilo res. Za zadnji gumb namreč gre. Imeti je treba vse gumbe. Z zadnjim dobiš vojno. Tudi zadnja kaplja krvi je važna, ampak ne tako kot zadnji gumb. Vojna se namreč dobi z redom. V kri nikoli ne moreš spraviti takega reda kot med gumbe. Štab nikoli tako točno ne ve, ali je zadnja kaplja krvi že prelita, kot se spozna na gumbe.

KALLE:

„Zadnje“ je ena njihovih najljubših besed. Na barju je esesovec zmeraj pravil, da moramo zasajati lopato z zadnjo močjo. Velikokrat sem se čudil, zakaj tega nismo smeli delati s prvo. Morala pa je biti zadnja, sicer ne bi imel veselja. Tudi vojno hočejo dobiti z zadnjo močjo, pri tem vztrajajo.

ZIFFEL:

Veliko jim je do tega, da gre zares, da je resnica.

KALLE:

Krvava resnica. Resnica, ki ni krvava, ni resnica.

ZIFFEL:

To naju povrne h gumbom. Niti v poslovnem življenju red nima take vloge kot pri vojaki, čeprav v poslovnem življenju z natančnim redom vendar delajo dobičke, v vojni pa nastajajo samo izgube. Človek bi mislil, da gre v poslovnem življenju veliko bolj za vsak groš kot v vojni za vsak gumb.

KALLE:

Pravzaprav ne gre za gumbe v vojni, nikjer tako ne pripravljajo z materialom, to vsakdo ve. Tu zajemajo z veliko žilco. Si že kdaj doživel vojaško upravo, ki bi varčevala. Red ni, da se varčuje.

ZIFFEL:

Seveda ne. Red je v tem, da se pripravljajo načrtno. Vse kar vržejo proč ali se pokvari ali uniči, mora biti zapisano in oštevilčeno, to je red. Toda glavni vzrok, da pazijo na red, je vzgojne narave. Človek določenih opravkov sploh ne more izvesti, če jih ne izvede v redu. Namreč brezsmiselne. Ukaži jetniku, naj izkoplje rov in ga nato spet zasuje in spet izkoplje, in dopusti, da to dela tako malomarno, kot se mu pač zljubi, in postal bo blazen ali pa uporen, kar je isto. Če pa ga priganjaš, da mora lopato prijeti tako in tako in niti centimeter niže, in če napneš vrvi, kam mora zasajati lopato, da bo rov raven kot vrvi, in če pri zapiranjih paziš, da bo dvorišče spet tako ravno, kot da ne bi bil izkopan rov, potem bo delo mogoče izvesti in vse bo šlo kot na vrvi, kot pravi značilni izraz. Po drugi strani pa človečnosti v naših razmerah skoraj ni dobiti brez podkupljivosti, to je tudi neke vrste nered. Našli boste človečnost, če boste našli uradnika, ki jemlje. S podkupovanjem lahko dosežete celo pravičnost. Da sem v Avstriji na uradu za potne liste prišel na vrsto, sem dal napitnino. Nekemu uradniku sem bral iz oči, da je dober ten in jemlje. Fašistični režimi prav zato ukrepajo proti podkupljivosti, ker so pač nehumani.

KALLE:

Nekdo je nekoč trdil, da je drek sploh samo materija na nepravem mestu. V cvetličnem lončku dreku pravzaprav ne morete reči drek. V bistvu sem za red. Ampak nekoč sem videl neki film s Charliejem Chaplinom. Svojo obleko itd. je zložil v ročni kovček, tj. zmetal jo je noter in zaprl pokrov, in potem se mu je zdelo preveč nerodno, ker je preveč mlelo ven, pa je vzel škarje in rokave in hlačnice, skratka vse, kar je štrlelo ven, enostavno odrezal. To me je zelo začudilo. Vidim, da tudi v redoljubnosti ne canite preveč.

ZIFFEL:

Spoznavam samo velikanske prednosti zaniknosti. Zaniknost je že tisočim ljudem rešila življenje. V vojni je včasih zadostoval že najmanjši odklon od povelja, da je mož ostal živ.

KALLE:

To je res. Moj stric je bil v Argonnih. Ležali so v nekem rovu in so po telefonu dobili ukaz, da naj se umaknejo, in to takoj. Ampak ubogali niso takoj, prej so še hoteli pojedati krompir, ki so si ga bili spekli, in tako so prišli v ujetništvo in so bili rešeni.

ZIFFEL:

Ali pa vzemite kakega letalca. Utrujen je in netočno prebere merilne instrumente. Njegov bombni tovor pade zraven velike stanovanjske hiše namesto nanjo. Petdeset ljudi je rešenih. Hočem reči, da ljudje za tako krepost, kot je redoljubnost, niso zrell. Njihov razum ni dovolj izoblikovan za to krepost. Njihova dejanja so idiotska in samo zanikna in neredna izvedba njihovih načrtov jih lahko obvaruje pred večjo škodo.

ZIFFEL:

Imel sem laboratorijskega slugo, gospoda Zeisiga, ki je skrbel za red, to mu je delalo veliko težav. Stalno je pospravjal. Če si pripravil nekaj aparatov za poskus in so te vtem poklicali k telefonu, je brž pospravil, preden si se vrnil, in vsako jutro so se mize bleščale, tj. listki z zapiski so za vedno zginili v smetnjaku. Toda zelo se je trudil, in tako nisi mogel nič reči. Seveda si kljub temu kaj rekel, ampak s tem si mu naredil krivico. Ko je kdaj spet kaj zginilo, tj. je bilo pospravljeno, te je pogledal s svojimi prozornimi očmi, v katerih ni bilo kančka inteligence, in zasmilil se ti je. Nikoli si ne bi mogel predstavljati, da bi gospod Zeisig lahko imel osebno življenje, pa ga je imel. Ko je Hitler prišel na oblast, se je pokazalo, da je bil gospod Zeisig vseskozi star borec. Tistega jutra, ko je Hitler postal rajshkanceler, je dejal, skrbno obašaje moj plašč na žebelj: Gospod doktor, zdaj bo v Nemčiji narejen red. No, gospod Zeisig je bil mož beseda.

ZIFFEL:

V deželi, kjer vlada poseben red, ne bi rad ostal. Tam vlada pomanjkanje. Red bi seveda lahko imenoval tudi to, če se gospodarji pripravljajo, kot pri nas — kakor rečeno — samo v vojni. Toda tako daleč še nismo.

KALLE:

To lahko poveste tudi tako: Kjer nič ni na pravem mestu, tam je nered. Kjer na pravem mestu ni nič, je red.

ZIFFEL:

Red je dandanašnji večinoma tam, kjer nič ni. Je izraz pomanjkanja.

(Čokati je prikimal. Toda odbijal ga je kanec resnosti, ki ga je — on, ki je glede tega zelo občutljiv človek — čutil v zadnjih stavkih ali si vsaj domišljal, da ga čuti, in s počasnimi požirki je popil svojo kavo. Kmalu zatem sta se razšla in se odpravila vsak na svoj konec.)

(Bertolt Brecht, Flüchtlings Gespräche, v: Gesammelte Werke in 20 Bänden, Band 14, Prosa 4, str. 1381; in dalje, Suhrkamp Verlag, Frankfurt/Main 1967.)

Prevedel: Peter Wleaser

(Pogovori se bodo nadaljevali v prihodnji številki)

Grozljivi podatki

Po najnovjših podatkih zveznega zavoda za statistiko je imelo lansko šolsko leto indeks fakultete, visoke, višje šole in akademije 359.651 študentov in študentk; rednih in izrednih! V Jugoslaviji je v vzgojno izobraževalni proces na vseh ravneh in oblikah vključeno skoraj 3 milijone otrok, mladine in odraslih. To ni prevelika številka, če upoštevamo, da smo država v razvoju in so nam strokovnjaki več kot potrebni.

Kakor so statistični podatki spodbudni, tako so tudi neizprosni in kažejo katastrofalno sliko glede končanja študija. V šolskem letu 1973/74, ko je na jugoslovanskih fakultetah študiralo okrog 220 tisoč študentov, je diplomiralo le 15 tisoč (6,8181 odstotka) študentov. Od teh 15.000 je v rednem roku diplomiralo samo 2327 ali 15,4 odstotka, medtem ko so drugi študirali pet, šest in več let. Tako je leta 1973, ko je bilo vpisanih 220 tisoč študentov, v rednem roku diplomiralo na visokih šolah le 2327 študentov ali 1,057673 . . . odstotka!!!

Če poleg tega vemo še za podatek, da smo za stroške fakultet, visokih in višjih šol porabili po najskromnejših ocenah okrog TRISTO starih MILIJARD, neupoštevaje študentske kredite, štipendije, zdravstveno zaščito, subvencije za študentske restavracije in študentske domove, je katastrofa popolna. Moramo se vprašati: Ali lahko vzdržujemo toliko študentov? Ali resnično potrebujemo toliko študentov? Kakšne so planske potrebe združenega dela?

Po anketi zagrebškega VUS povzemamo, da se je letos na vse jugoslovanske univerze (13) nemalokrat prijavilo tudi dvakrat več kandidatov, kot je bilo razpisanih mest, na posamezne fakultete pa tudi petkrat več. Število novovpisanih brucov se povsod ravna predvsem le po zmogljivostih posameznih šol, o številu pa večinoma odločajo samoupravni šolski organi. Anketa pa ni odgovorila, v kolikšni meri so pri vpisovanju brucov sodelovale organizacije združenega dela z izkazovanjem svojih potreb in s pripravljenostjo, financirati permanentno naraščajoče število novo vpisanih.

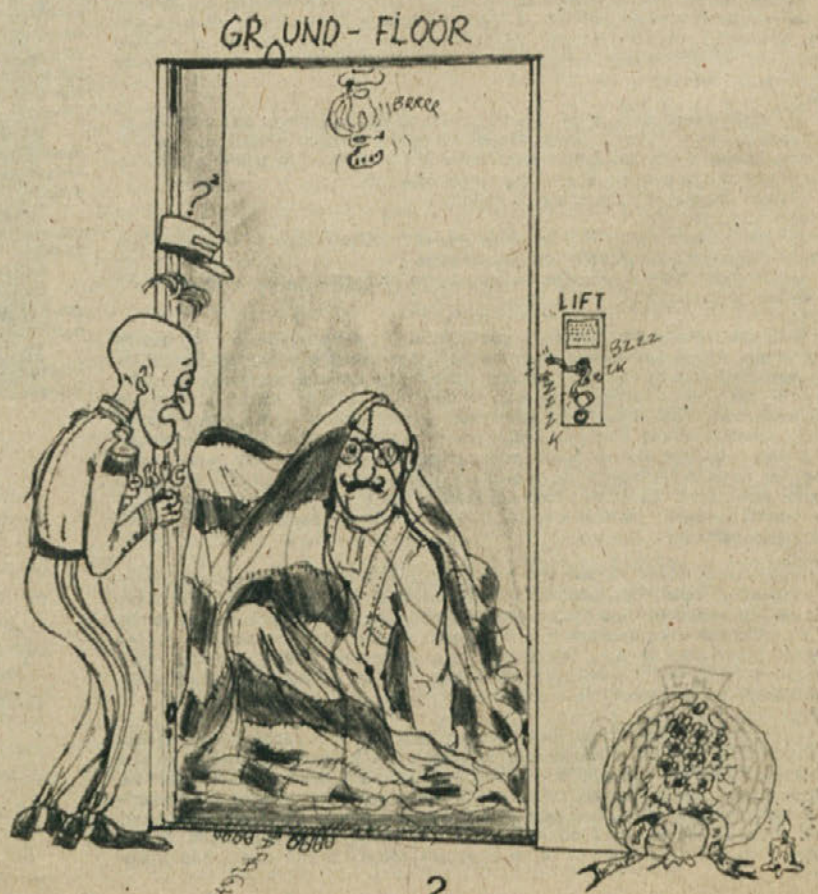
bojan postružnik

●●●

Vsi že komaj čakamo na problemsko, programsko, volilno itd., konferenco UK ZSM, ki naj bi bila predvidoma ta mesec (če se seveda ne bo karkoli zapletlo). Goreče se sprašujemo, ali bo nastala kakšna nova, tehtna vsebinska sprememba pri delu UK ZSM v Mariboru ali pa bo še naprej šlo po tistem „STARI PROBLEMI NOVE. . .“

1

2

katedra razpisuje prosto delovno mesto

SEKRETARKE UREDNIŠTVA

Prijavijo se lahko redne študentke (ali študentje) univerze v Mariboru.

Za zasedbo delovnega mesta zahtevamo solidno znanje strojepisja in vpogled v blagajniško poslovanje.

Uradne ure vsak delavnik od 11.30 do 13.30 v prostorih Katedre Ob parku 7.

Mesečni honorar 600 ND

Verjetno malokateri študent ve, da štipendije iz Titovega sklada prese-gajo vsoto tristo starih jurjev, toda deležni so jih samo študentje, ki so bili prej redno zaposleni v OZD (mladi delavci). Mimogrede naj omenimo, da je za nas ostale grešnike predpisan maksimum 165 starih jurjev. . .

●●●

Vsi vemo, da imajo študentje dostikrat težave s prehrano, zato vas vse vabimo, da se začnete hraniti v študentski menzi ob Parku 7, kjer so cene zmerne, hrana pa poceni. Če imate srečo, si boste lahko tudi krepko prečistili črevesje, kot so si ga lahko tisti študentje, ki so v tej menzi večerjali v četrtek, 6. novembra. Skoraj vsi so namreč dobili veličastno — drisko.

Pa ne da je uprava študentskih domov sklenila kakšne tajne dogovore o povečanju potrošnje toaletnega papirja?

●●●

Šolsko leto zajema dva semestra, semester pa štiri mesece. Ker smo prva dva meseca že prebrodili in ker sta novim funkcionarjem po šolah potrebna za uvajanje dva in morda celo več mesecev, je zelo vprašljiva racionalnost našega volilnega postopka. Kandidate izbiramo novembra, jih takrat tudi volimo, do januarja pa jih pustimo, da se najdejo — potem so zimske počitnice. . . v drugem semestru pa jih kritiziramo. To se ponavlja že več let. In ker se ponavlja, lahko trdimo, da smo nekje zelo trdi.

●●●

Novembra je ZIS ugotovil, da ima še vedno preveč kompetenc za družbeno planiranje v svojih rokah, in sklenil, da bi bilo dobro, če bi del njegovih pravic in obveznosti prevzelo združeno delo. Tudi ZIS ima lahko pametne predloge?